डेनमार्क नेपाल सोसाईटी
DANSK-NEPALESISK SELSKAB

Nepal Vision

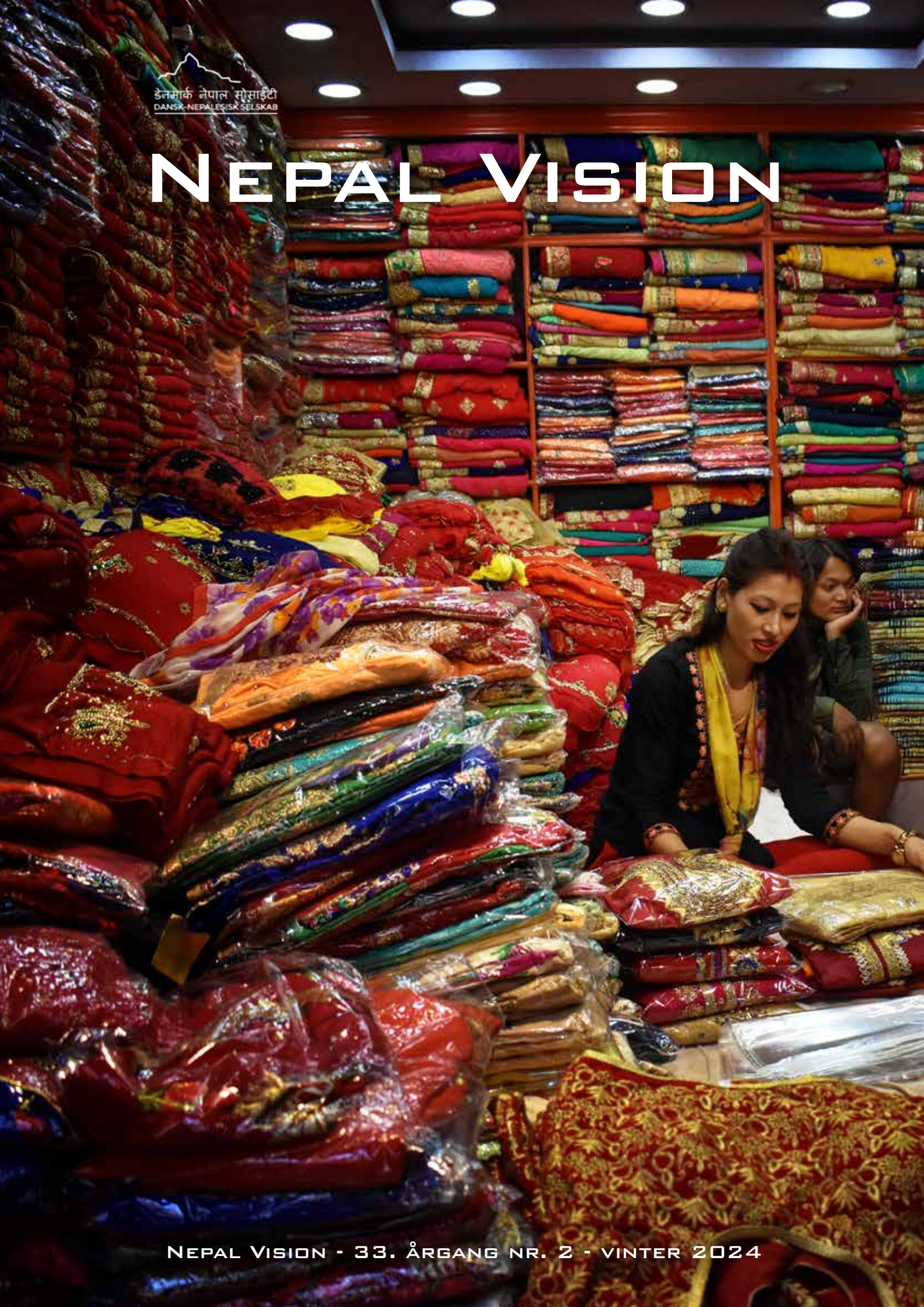

Nepal Vision - 33. årgang nr. 2 - vinter 2024

Dansk-Nepalesisk Selskab
har som formål at fremme dansk-nepalesisk samarbejde om bæredygtig udvikling, turisme, samhandel, kultur, m.m. Selskabet er upolitisk. Selskabets formål fremmes gennem oplysende virksomhed på hjemmeside, medlemsblad og møder m.m., såvel i Danmark som i Nepal samt gennem samspil med andre beslægtede foreninger og organer i Danmark og Nepal.

Selskabet holder årligt en række møder, hvor der gennem foredrag og billeder oplyses om forskellige sider af Nepals kultur, natur og historie.

Adresse
Ny Mårumvej 284
3200 Helsinge
Mail
dns@nepal.dk
Website
www.nepal.dk

Medlemskab
Enkeltpersoner: 200 kr.
Par: 300 kr.
Studerende: 100 kr.
Firmaer: 500 kr.
Konto nr.: 5366-0000250334
eller Mobilepay 384800

Tilmeld betalingsservice
PBS-nr. 30066502, debitorgruppenummer 00001 og dit medlemsnummer i Dansk-Nepalesisk Selskab: 3 eller 4 cifre (uden bogstav).

Nepal Vision
Udgives af Dansk-Nepalesisk Selskab.
Oplag 700 eksemplarer.
ISSN 0908-844X (Trykt udg.)
ISSN 2794-4700 (Online)

Redaktion
Inger Marie Arildsen (ansv.),
Jørgen Rendsvig,
Lone Petersen, Gitte Poulsen og Knud West Hansen.

Annoncepriser
1/1 side: 2.000 kr.
1/2 side: 1.100 kr.
1/4 side: 600 kr.

Tryk
LaserTryk.dk

Forside:
Saributik i Asan
Foto: Knud West Hansen

INDHOLD

Formanden har ordet 3
Inger Marie Arildsen

Rejser i Nepal i perioden med maoister 4
Af Hans Hjordt Hansen

Lufthavne i Nepal 8
Af Jørgen Rendsvig

Den værste tur. Del 2 12
Af Jakob Urth

Jumla til Humla 16
Af Michael Vinding

Mistrøstighed og håb 20
– om politiske forhold i Nepal
Af Jørgen Rendsvig

Nepal: A history from the earliest times to the present 22
Boganmeldelse af Gitte Poulsen

Andrew Irvines fod fundet 23
Af Jørgen Rendsvig

Everest Food - restaurantanmeldelse 24
Af Nana Lange

Løst og fast 26
Ved Jørgen Rendsvig

Dal Bhat-event 28
Af Dorrit Sidenius

Vandretur i Kaløskovene 28
Af Karen Galatius

Nepals nationaldag 29
Af Knud West Hansen

Kom i godt selskab 30
Omtale af kommende arrangementer

Arrangementskalender Bagsiden

Bliv medlem!
www.nepal.dk/bliv-medlem

Formand og ansvarshavende redaktør
Inger Marie Arildsen
Telefon: 25 67 32 04
inger_marie@nepal.dk

Næstformand
Jørgen Rendsvig
Telefon: 42 40 10 68
jorgen@nepal.dk

Kasserer
Peter Theill
peter@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem og medlem af bestyrelsen for Aarhus-afdelingen
Lone Petersen
lone@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Ravi Chhetri
ravi@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Neil Webster
neil@nepal.dk

Bestyrelsesmedlem
Tom Udengaard Iversen
tom@nepal.dk

Suppleant
Hans Hjordt Hansen
hans@nepal.dk

Suppleant
Lissi Tind Andersen
lissi@nepal.dk

Billedredaktion og layout af Nepal Vision.
Knud West Hansen
knud@nepal.dk

Dansk-Nepalesisk Selskabs synspunkter fremsættes i Formanden har ordet. Holdninger i signerede artikler er forfatterens personlige.

Miljømærket tryksag 5041 0826

FORMANDEN HAR ORDET

Sidst i september faldt der mere end 70 cm regn på 30 timer i Kathmandudalen. Det svarer til, at halvdelen af den gennemsnitlige regnmængde på et år faldt i løbet af et par døgn. Det voldsomme regnvejr forårsagede store oversvømmelser, jordskred og ødelagte veje og bygninger i store dele af landet. Men værst af alt også mange døde og savnede. I den situation er det svært at holde fokus på den smukke natur og den gribende kultur. Tankerne går uvilkårligt til klimaforandringernes betydning for Himalaya, både generelt og ikke mindst for den nepalesiske befolkning.

På bestyrelsens årlige strategiseminar var der da også bred enighed om, at klimaforandringerne er et emne, der skal have et særligt fokus for selskabet i de kommende år.

Strategiseminaret satte også fokus på, om et svagt faldende medlemstal er et problem og på, hvordan vi kan gøre selskabet interessant og relevant for både gamle og nye medlemmer. Vi drøftede blandt andet, om andre lokationer vil kunne tiltrække flere til selskabets arrangementer. Fx var der mange deltagere ved det seneste foredrag i Roskilde. Der er også enighed i bestyrelsen om, at det er vigtigt at fastholde kombinationen af de mere smalle emner med et begrænset deltagerantal og de mere oplevelsesorienterede foredrag, hvor der typisk kommer flere deltagere.

Vi drøftede også sårbarheden i bestyrelsen, hvor flere opgaver i dag er afhængige af enkeltpersoner. Det drejer sig både om de udadrettede aktiviteter som Nepal Vision og arrangementerne og de indadrettede opgaver, forbundet med selskabets administration.

Bestyrelsen er sammensat af personer med stor veneration for Nepal og med meget forskellige og spændende indfaldsvinkler til landet. Det er erfaringer, som vi håber, at vi i højere grad kan bringe i spil.

Og skulle du have lyst til at være en del af fællesskabet i bestyrelsen, må du endelig lade høre fra dig. Du vil her møde andre med en spændende erfaringsbaggrund fra Nepal.

Til slut vil vi ønske jer alle en Glædelig Jul og et Godt Nytår. Vi ses i 2025.

I. Arildsen

Grænsen til Kina ved Friendship bridge

Tekst og foto: Hans Hjordt Hansen

REJSER I NEPAL I PERIODEN MED MAOISTER

Gennem mere end 25 år har jeg, oftest sammen med min hustru Vinni, rejst i Nepal. Over 26 gange er det blevet til. De første år – indtil 2006 – var der borgerkrig i landet, og det påvirkede os, når vi rejste i de provinser, hvor aktiviteten var størst.

Den første Nepalrejse gik til Mustang
Vores første rejse til Nepal fandt sted i 1998. Den var arrangeret at et lokalt rejsebureau, jeg havde fundet på nettet. Jeg havde forespurgt hos tre bureauer. Hermanta Gurung svarede allerede næste dag, så han fik opgaven. Turen skulle gå til Mustang, og på det tidspunkt var det stadig et krav, at vi skulle have en embedsmand til at følge os. At det var Mustang, vi først besøgte, skyldtes en drøm, som var opstået i 1960'erne, hvor jeg hørte et program i skoleradioen, som var en beskrivelse af Michel Peissels rejse til Lo Manthang, hovedstaden i Mustang-distriktet. Jeg læste senere Michel Peissels bog 'Mustang: A Lost Tibetan Kingdom'. Den gjorde stort indtryk på mig.

Den allerførste oplevelse af Nepal og Kathmandu fik vi, da vi blev mødt af Hermanta Gurung i lufthavnen. Han fulgtes med os til Hotel Astoria i en gammel taxa på en farefuld færd gennem Kathmandu. Totalt kaos, bilos, larm og tusindvis af mennesker. Det var overvældende, men hotellet var godt. Vi fik arrangeret en sightseeing med guiden Manos. Det blev igen en tur med vild kørsel i faldefærdig taxa til et højt beliggende tempel og en stor plads i byen, hvor vi bl.a. betalte et mindre beløb for at se en småsur, hellig pige vise sig kort i et vindue. Teatralsk.

Vores viden om maoisterne og deres tilstedeværelse var meget begrænset. Livet i Kathmandu afspejlede ikke, hvad der foregik rundt omkring i Nepals østlige distrikter. I februar 1996 lancerede maoisterne, som var imod Himalaya-landets konstitutionelle monarki, en "folkekrig" for at etablere en kommunistisk ét-parti-republik.

Så da vi tog afsted i 1998, havde vi ingen bekymringer i forhold til den forestående trekkingtur. Den startede med en 10 timers bustur vestpå til Baglung-distriktet ved Kaligandaki-floden. Her startede trekkingdelen med 11 dages vandring, før vi nåede frem til Mustang-distriktets hovedstad, Lo Manthang.

Vi boede på byens eneste "hotel", hvor vi slog vores telt op på taget. Deroppefra havde vi et fint udsyn over hele byen og over høstarbejdet uden for bymuren. Hotellet lå ved byens eneste store torv, og indgangen til kongepaladset befandt sig lige overfor.
En time efter at vi var ankommet, fik vores embedsmand arrangeret et møde med kongen og dronningen. Vi fik et kvarter, inden kongen skulle af sted til sit sommerpalads, der lå en halv times rejse fra byen på hesteryg. Han kunne huske Prins Joachims besøg i 1991. Dronningen serverede te og biskuits. Inden vi kom ind i rummet til kongen og dronningen, skulle vi to etager op og passere tre-fire bidske Mastiff-hunde.

Vi var også heldige at møde en ung mand, der gerne ville sælge nogle lokale produkter, og vi er altid parat til at handle. Jeg spurgte, om der stadig levede nogen fra den gang, Michel Peissel var der. Han fortalte, at hans far var den adelsmand Pemba Gyaltsen, som spiller en ret væsentlig rolle i Michel Peissels bog om Mustang, hvor han også er afbilledet. Pemba var dengang, i 1964, 34 år.

Vi kunne møde Pemba næste morgen klokken 7, og vi mødte både Pemba og hans barnebarn.

Endnu en fantastisk rejse
Året efter, i efteråret 1999, valgte vi igen Hermanta Gurung til at lave et 21-dages trek i Dolpo-distriktet. Det ligger lige vest for Mustang, ligeledes i Himalaya med grænse til Tibet. Vi startede ved lufthavnen i Juphal og gik op til Saldang i øvre Dolpo og derfra via Charka (hvor filmen Himalaya blev optaget året efter) til Jomsom. Rejsen til Juphal gik fra Kathmandu til Nepalgunj, hvor vi skulle have en overnatning. Vi blev kørt til hotellet, der absolut så bedre ud ved første øjekast, end det viste sig at være. Strømmen og vandet forsvandt på skift, og hele hotellet emmede af fugt. Nå, men det lykkedes at få et bad med hårvask og det hele. Det var ret heldigt, da det var sidste gang inden for de næste tre uger, at vi havde den mulighed.

Vi stod op klokken fem næste morgen og fik et herligt morgenbord kl. 5.15, og så var der afgang til lufthavnen i Nepalgunj kl. 5.30. Hotelbilen kørte til en container i lufthavnen, hvor en masse mænd stod og hang udenfor. Det viste sig at være "Skylines Airways" check-in, og midt i det hele sad en pænt klædt mand på en sæk og udfyldte papirer. Bagagen blev vejet, 35 kg, og vi var klar til at gå ombord i samme fly som i går. Bortset fra de tre sæder, som vi og stewardessen brugte, var resten af flyet fyldt op med gods. Vi sad bagest og havde en fantastisk flyvetur. Den sidste strækning gik mellem to høje bjerge, før vi efter godt en halv times flyvning landede på en lille landingsbane, der ikke var en meter for lang. Så var vi i Dolpo, mere præcist i Juphal.

Her fik vi tjekket trekkingpas, og så mødtes vi med vores guide Pemba, kokken og køkkendrengene. I alt havde vi 17 hjælpere og en embedsmand med på turen.

Vi startede med en kop te, og kl. 8.40 lagde vi ud på første dags vandring. Det var dejligt at gå igen. Vi gik ned til floden gennem en landsby, hvor der blev købt grøntsager og fotograferet. Det var en nem strækning ned ad bakke i godt en time. Frokostpausen blev lang. Vi holdt den ved en hytte, hvor vi nød både sol, skygge og et herligt måltid, tilberedt at vores køkkenhold på fire mand. Det var en god begyndelse. Kl. 13 gik vi videre. Nu gik det lidt opad, men ruten var stadig nem, og vi ankom til "Blue Sheep Hotel" i Dunai kl. 14 i øsregn.

Vores telt, gult i år, var slået op, og vores grej var nået frem med bærerne. Desværre var to dåser med Isostar sportsdrik blevet mast under transporten, hvilket betød sukret, fugtigt stads i tasken med soveposer og i en lomme på min rygsæk. Der er bare utrolig meget i sådan en dåse. Bærerne vaskede tasker m.v. Det er nu rart at have folk!

Vi fik vores trekkingpas godkendt hos politimyndigheden i Dunai, og så vi var klar til fortsættelse af vandreturen dagen efter. Det tog en lille times tid hos politimyndigheden, hvor vi blev underholdt af 6-8 politibetjente i civil. Vi måtte alle op at stå, da distriktets øverste politimyndighed kom forbi for personligt at godkende vores pas. Da vi var tilbage i lejren efter godkendelsen, spurgte vores embedsmand os om vores stillinger. Jeg lavede en kort version, mens Vinni gav en titel på seks lange ord, hvor jeg ikke engang kunne stave til to af dem. Han kiggede på mig, hvorefter jeg i en forkortet version oversatte til 'social worker'. Vi fik et lækkert aftensmåltid og var i seng ved 10-tiden.

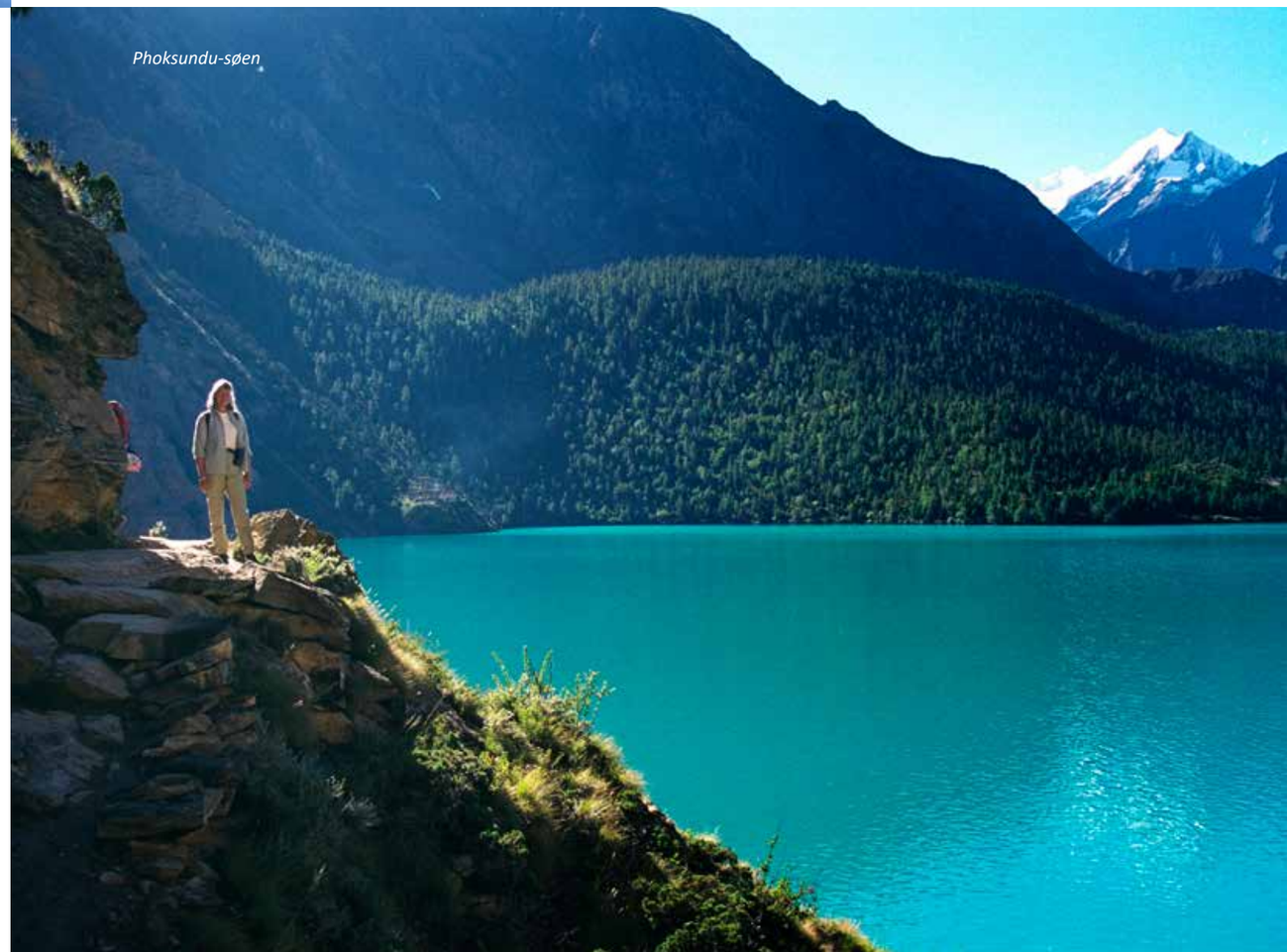

Phoksundu-søen

Det var første gang, vi var i et område med maoister. Vi kunne fornemme på både politi og soldater, at der ikke var helt sikkert i det område, vi skulle vandre i.

De første dage vandrede vi op mod Phoksundo-søen. Turen gik gennem et stort skovområde, og vi kunne fornemme på vores hjælpere, at de ikke var helt trygge. Maoisterne holdt typisk til i skovområderne, hvor man let kunne ligge i baghold. Vi havde hørt om turister, der blev stoppet og afkrævet penge.

Vi nåede Phoksundo-søen i næsten 4.000 meters højde, hvor skovene begyndtee at forsvinde, uden vi havde haft kontakt med maoisterne. Vi havde en fantastisk vandring ad Great Himalaya Trail gennem øvre Dolpo til Jomsom.

På vores rute, men året efter
Året efter, da vi for længst var kommet hjem, så vi i Nepal Times, at der har været en voldsom massakre på politi- og militærforlægningen i Dunai, som vi jo havde passeret kort efter Juphal:

"Natten til den 25. september 2000 skete det hidtil mest dristige angreb. En 1.000 mand stor maoistisk guerillastyrke angreb for første gang et distriktshovedkvarter her i Dunai. De valgte Dolpo-distriktet, fordi dets afsides beliggenhed ville forsinke indgriben udefra, og bjergene tilbød mange flugtveje tilbage til Rukum og Jajarkot. De befriede fanger, plyndrede 50 millioner NPR fra Nepal Bank-filialen og bortførte 12 embedsmænd. Dusinvis af maoister blev dræbt, ligesom 14 politimænd blev dræbt.

Slaget rasede hele natten, mens soldater fra Suligad Army Base så på og senere sagde, at de ikke havde nogen ordre til at gribe ind. Broer var blevet spærret eller ødelagt af maoisterne for at forhindre soldaterne i at komme frem".

Det var meget trist at læse dette, som sandsynligvis havde ramt nogle af de soldater og embedsmænd, vi mødte året før.

Ikke maoisterne, men højdramatisk alligevel
Den nepalesiske kongelige massakre fandt sted den 1. juni 2001 ved Narayanhiti-paladset, det nepalesiske monarkis daværende residens. Ni medlemmer af den kongelige familie, inklusive kong Birendra og dronning Aishwarya, blev dræbt i et masseskyderi under en sammenkomst af den kongelige familie ved paladset. Et regeringsudnævnt undersøgelseshold udpegede kronprins Dipendra som gerningsmand til massakren. Dipendra lå i koma, angiveligt efter at have skudt sig selv i hovedet. Paradoksalt nok blev Dipendra i egenskab af kronprins udråbt til konge af Nepal, på trods af at han var i koma, og på trods af at han havde myrdet sin far og sine brødre. Han døde på hospitalet tre dage efter massakren, uden at være kommet til bevidsthed. Birendras bror, Gyanendra, blev derefter konge.

Der var nu mere uro i Nepal, og der var også uro i det nordlige Indien mellem muslimer og sikher.

Rejse til Kashmir eller Ladakh
Vi valgte dog at tage til Zanskar i sommeren 2003. Dette nordlige hjørne af Indien var også beskrevet af Michel Peissel. Bogen hedder 'Zanskar: The Hidden Kingdom'. Det blev en spændende 400 km lang vandring på tværs af Zanskar, uden at vi mærkede til problemerne.

I Nepal igen
I sommeren 2005 valgte vi at rejse tilbage til Nepal, trods de stridigheder der stadig var.

Vi valgte at tage bagvejen. Det blev en spændende 1½ måneds rejse med tog gennem Sverige, Finland, Rusland, Mongoliet og Kina, hvor vi til sidst landede i Chengdu - en grænseby, tæt på Tibet.

Jeg havde fundet en kineser, Sam, i Chengdu, der ville arrangere transport gennem Tibet til Nepal.

Det lød meget spændende. Vi mødte vores tibetanske chauffør og guide, der på 11 dage kørte os på dårlige grusveje gennem et utal af klosterbyer, før vi nåede Lhasa. På det tidspunkt var de ved at bygge jernbanen fra Beijing til Lhasa, men den var endnu ikke færdig.

Den videre tur gik via Everest Base Camp til grænsebyen til Nepal.

Skylines Airways check-in. Bagagen blev vejet, 35 kg

Ved grænsen, der er en bro over floden, der kun må passeres til fods, blev vi modtaget af den nepalesiske agent, som fulgte os over broen og ind i Nepal. Han styrede også de 50 bærere, som ønskede at bære vores bagage. I Nepal fik vi i løbet af 10 minutter et tre dages visum gratis. Turen fortsatte, og på ca. tre timer kørte vi de ca. 200 km til Kathmandu. Vejen gik nedad, og alt blev grønnere og frodigere. Undervejs blev vi stoppet adskillige gange ved militære kontrolposter. Urolighederne i forbindelse med maoisterne gav anledning til ekstra kontrol.

September 2005 - Maoistiske oprørere annoncerer en ensidig våbenhvile, som den royalistiske regering afviser.

November 2005 - Maoister slutter sig til en løs alliance med de syv vigtigste politiske partier for at afslutte kongeligt styre.

Vi mødte mange strejkende og protesterende mennesker, da vi kom til Kathmandu. Vi besøgte det gamle det gamle kongepalads, der i mellemtiden var blevet omdannet til museum, og kom igennem utrolig mange rum. Området, hvor drabene havde fundet sted fire år tidligere, var jævnet med jorden.

Vi gik ud for at spise i en kinesisk restaurant på Hotel Malla og fik en god middag. Det blev en sidste omgang "fisk i sur-sød sovs", og vi drak hvidvin for første gang i flere uger. Da vi havde sat os, kunne vi høre optøjer i gaden, der blev kastet med sten og råbt. Lyset i restauranten blev slukket og gardinerne trukket for. Heldigvis drev demonstranterne hurtigt videre, og alt var roligt igen. Det viste sig at være studenter, der demonstrerede mod den enevældige og korrupte konge. De havde også "taget" strømmen i byen, og der var politi overalt.

Næste dag forlod vi Nepal og fløj hjem.

Jeg har nu været i Nepal 26 gange, rejst syv gange gennem Tibet og vandret mere end 2500 km i dette skønne land.

Konflikten begyndte den 13. februar 1996 med syv samtidige angreb, især i det vestlige Nepal. Myndighederne satte politiet ind mod oprørerne. Gennem årene blev angrebne hyppigere og voldsommere, dog afløst af perioder med våbenhvile. I løbet af 2005 kom der gang i drøftelser mellem maoisterne og en syv-parti-alliance. En fælles 12 punkts deklaration erklærede det autokratiske kongedømme for hovedproblemet og lovede demokratiske valg til en grundlovgivende forsamling. I 2006 aftog de voldelige episoder markant, og de blev erstattet af mere fredelige demonstrationer. Den 21. november 2006 indgik regeringen, syv-parti-alliancen og maoisterne en våbenstilstandsaftale, der officielt afsluttede borgerkrigen. FN overvågede afvæbningen af oprørerne.

Hans har som nævnt rejst i Nepal 26 gange, dels på egne rejser, dels som rejseleder. Hovedmålene har været de bjergrige egne i Himalaya.

Maoistiske soldater
Foto: Finn Thilsted

Fængslet i Dunai

Bortset fra de tre sæder, som vi og stewardessen brugte, var resten af flyet fyldt op med gods

LUFTHAVNE I NEPAL

Af Jørgen Rendsvig

Der er mange lokallufthavne i Nepal. Men næsten halvdelen er ikke i drift. Hvorfor er de anlagt? Og hvorfor er de ikke i drift?

Honde Airport 2007
Foto: Lars Gundersen

Flytrafik udgør en meget væsentlig brik i Nepals infrastruktur. Dette hænger selvfølgelig sammen med landets geografi, og at vejene generelt er af dårlig kvalitet og utilstrækkeligt udbyggede til at klare trafikpresset. Visse steder i bjergene er der slet ikke etableret veje, så flytransport er den eneste mulighed. Det gælder fx til Humlas distriktshovedstad Simikot. Ulykkesfrekvensen på landevejene er høj i international sammenligning. Derfor har den engelske ambassade – sådan forlyder det – også påbudt sine medarbejdere at flyve, når det er muligt.

Det er ofte muligt at flyve. Der er efterhånden et netværk med over 50 lokale lufthavne/landingsbaner, spredt ud over landet. International trafik kan nu understøttes i lufthavne i Pokhara og ved Lumbini foruden selvfølgelig i Kathmandu. Herudover har landet en række regionale hubs, fx i Nepalgunj og Biratnagar. Endelig er der en lang række små lufthavne med nogle gange meget få faciliteter. Her vil jeg beskæftige mig med de sidste.

En samlet liste med alle Nepals lufthavne kan ses på Wikipedia: (https://bit.ly/3VwdCA7).

Det fremgår her, at 18 af de ca. 50 lufthavne slet ikke har fast rutetrafik med et af de kommercielle flyselskaber.

Hvorfor er de der så?
'Vi vil bygge en lufthavn' er et meget udbredt valgløfte fra lokalpolitikere og kandidater til lokale poster. For eksempel har borgmesteren i Dharan i Koshi-provinsen foranlediget, at der er blevet sat en forundersøgelse i gang af et lufthavnsprojekt i Dharan. Selv om byen har en befolkning på 170.000, må behovet for en lufthavn vurderes ud fra, at den kun ligger den 40 km fra Biratnagar, at der er en sekssporet vej mellem de to byer, og at distancen kan gøres på en time på motorcykel. Er der så virkelig behov for yderligere en lufthavn dér? Men som Dharans borgmester sagde: "Det er det samme som at spørge om, hvorfor jeg skulle bygge et toilet til mit hus, når min nabo allerede har et. Skulle jeg så altid bruge min nabos toilet?"

CAAN – Civil Aviation Authority Nepal – formulerede i 2006 en politik om, at nye lufthavne skal etableres ud fra en række relativt objektive kriterier som hensyn til geografisk beliggenhed, befolkningstæthed, regional balance, muligheden for udvikling af turisme, nærhed til andre lufthavne og mulighed for økonomisk bæredygtig drift.

Minimumsafstanden til nærmeste lufthavn blev sat til 37 km i 'mountains' og 'hills' og til 74 km i Terai. Både Dharan og Biratnagar ligger i Terai…

Nu er vi jo i Nepal, så man skal ikke blive overrasket over, at stribevis af lufthavne er blevet etableret på trods af disse retningslinjer. Desværre ligger adskillige af de lufthavne, der er etableret på ønske fra politikere, der søgte vælgernes gunst ved at skaffe lokalområdet dette statussymbol, nu øde hen.

Det er især i de fjerneste provinser, Sudurpaschim i vest og Koshi i øst, at der er blevet anlagt mange, og mange problematiske, lufthavne. Men der er også eksempler i Karnali, Lumbini, Gandaki og endog i Bagmati.

Sudurpaschim/'Far western'-provinsen

For eksempel blev der lavet en *lufthavn i Patan* (Baitade Airport) i Baitadi-distriktet i det allervestligste Nepal i 1994. Det første fly landede derude i 2020 – 26 år senere! Det var en testflyning, og det blev starten på regelmæssig flytrafik med to ugentlige flyvninger. Det blev snart til én ugentlig flyvning, inden flyvningerne efter et år helt stoppede på grund af mangel på passagerer. Det blev til i alt 15-16 flyvninger.

Regeringen brugte 160 mio NPR på at gøre lufthavnen klar til at genoptage driften, og i de følgende tre år er der brugt 1,4 mio NPR på driftsomkostninger samtidig med, at køerne nu græsser på landingsbanen.

Gokuleshwar lufthavn (Darchula Airport) i nabodistriktet Darchula (22 km fra Patan lufthavn) har allerede kostet 30 mio NPR, og der skal bruges yderligere 300 mio NPR for at gøre den færdig.

Dadelhura lufthavn (17 km fra Patan) i det andet nabodistrikt Dadelhura er ikke besluttet, men en foranalyse er sat i gang.

Dipayal lufthavn (31 km fra Dadelhura) blev renoveret for otte år siden for 53 mio NPR, men trafikken på lufthavnen måtte stoppe på grund af mangel på passagerer. Driftsomkostningerne for de sidste 10 år udgør 'kun' 10 mio NPR.

Mahandranagar lufthavn (48 km fra den regionale lufthavn i Dhangadhi) blev renoveret for 25 mio NPR, så den kunne genåbnes i 2022. Alligevel meddeles det, at private huse og offentlige vej har taget plads på lufthavnens område.

Tikapur lufthavn i Kailali-distriktet. Her har lokale anlagt en betonvej tværs over landingsbanen. På trods af at lufthavnen ikke kan anvendes - landingsbanen er også for kort og for tæt på bebyggelse - har den alligevel et årligt budget på 1,5 mio NPR.

Sudurpaschim/'Far western'-provinsen har i alt 10 lufthavne. Kun to – Dhangadi og Bajura – er i regelmæssig drift. Ifølge Wikipedia er yderligere disse lufthavne i Sudurpraschim uden regelmæssig flytrafik: *Kamal Bazar Airport* i Accham-distriktet og Sanfabagar Airport også i Accham-distriktet, ligesom Bajhang Airport i Bajhang-distriktet heller ikke kan fremvise planlagte afgange.

Koshi-provinsen

I den anden ende af landet ligger Koshi-provinsen.

Dharan lufthavn og dens forundersøgelse er allerede omtalt i det indledende afsnit.

Falgunanda Sukilumba lufthavn i Ilam-distriktet har været under konstruktion siden 2010 og har indtil videre kostet 250 mio NPR.

Khiji Chandeshwari lufthavn i Okhaldhunga-distriktet blev sat i gang i 2001 til en pris på 30 mio NPR, men er stadig under anlæg. Den har fire andre lufthavne liggende i en afstand af mellem 24 og 33 km.

Sagarmatha lufthavn (ved Triyuga) i Udayapur-distriktet blev første gang foreslået i 2013. I 2021 blev der brugt 25 mio NPR på at rydde skov, så konstruktionen kunne starte. Arbejdet er i bedste fald i gang, men helt klart ikke afsluttet.

Chuhandanda lufthavn i Tehrathum-distriktet er begunstiget med ikke mindre en fire forundersøgelser (men ikke noget herudover).

Hertil kan føjes *Kangeldanda Airport og Syangboche Airport*, begge i Solukhumu-distriktet. De er etableret, men ikke i drift.

Karnali-, Lumbini-, Gandaki- og Bagmati-provinserne

I *Gorkha lufthavn* (Palungtar Airport) i Gorkha-distriktet i Gandaki-provinsen er en del af lufthavnens område blevet brugt til private huse og offentlige veje.

Det samme gælder *Meghauli lufthavn* i Chitwan i Bagmati-provinsen.

Jiri lufthavn i Dolakha-distriktet i Bagmati blev 'ramt af', at Jiri fik forbindelse med det nationale vejnet i 1986. Siden da, er der kun få, der har villet betale for at flyve i stedet for at køre, så lufthavnen, der engang var gateway til Everest, ligger nu hen som græsningsområde.

Resunga lufthavn (Gulmi Resunga Airport) i Gulmi-distriktet i Lumbini-provinsen blev påbegyndt i 2007 og blev indviet i 2023. Der har dog ikke været regelmæssig flytrafik på lufthavnen.

Narayanpur lufthavn i Dang-distriktet i Lumbini fik en bevilling på 5 mio NPR til arealanskaffelse.

Kotbada lufthavn i Kalikot-distriktet i Karmali-provinsen blev færdig sidste år efter at have været undervejs siden 1985. Indtil nu er der brugt 420 mio NPR på denne lufthavn.

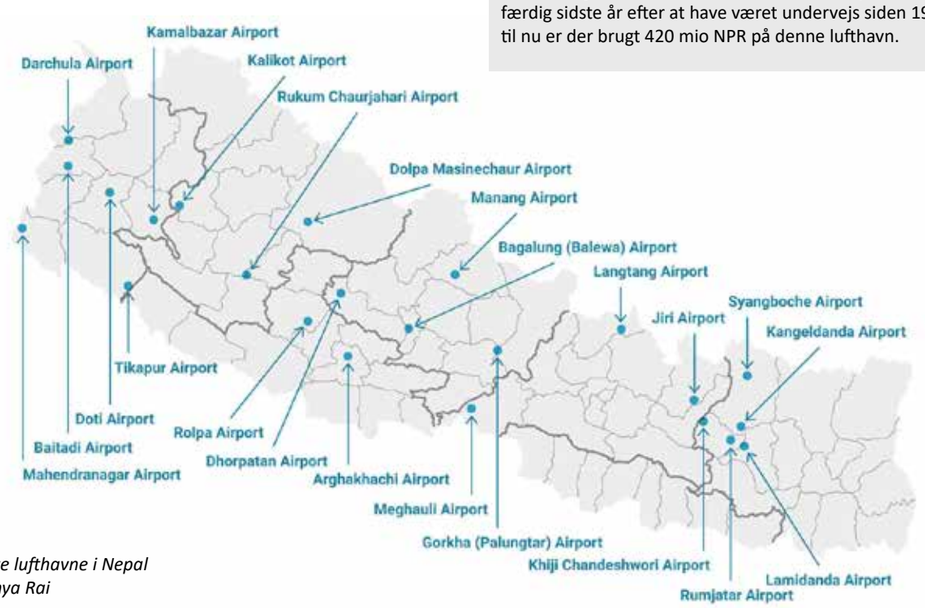

Ikke-aktive lufthavne i Nepal
Kort: Bidhya Rai

Der har i over 15 år været talt om, at Nepal skulle gennemføre en opdeling af den myndighed (CAAN), der både udsteder regler vedrørende flytrafik og kontrollerer, at reglerne bliver overholdt samt ikke mindst give dispensation for overholdelsen af reglerne. Denne opdeling er normen kloden rundt, og den manglende opdeling har været stridspunkt mellem Nepal og EU. Sagen er også oppe i Nepals parlament. Udvalget for internationale relationer og turisme har den 28. december 2023 pålagt regeringen, snarest at fremsætte lovforslag om opdelingen. Turistministeriet oplyser, at de to aktuelle lovforslag allerede for måneder siden er fremsendt til premierministeren, men bliver holdt tilbage dér. En tidligere turistminister har fortalt, at der er 'en usynlig hånd', der forhindrer fremsættelsen af lovforslagene. Det er naturligvis ikke pænt at antyde, at retten til at give dispensationer også kan være økonomisk værdifuld … for den, der kan give dispensationerne.

Hvem har brug for, at der bliver bygget lufthavne?

CAAN's politik om, at nye lufthavne skal etableres ud fra hensyn til geografisk beliggenhed, befolkningstæthed, regional balance, muligheden for udvikling af turisme, nærhed til andre lufthavne og mulighed for økonomisk bæredygtig drift er jo fornuftig nok. Men adskillige lufthavne er blevet bygget med grove overtrædelse af disse regler.

Hvordan kan det så være, at disse lufthavne er etableret?

Der er stribevis af disse lufthavne, der er blevet til efter ønske eller med politisk støtte eller pres fra en lang række ministre: Det gælder fx. daværende turistministre (under hvis resort CAAN og dermed lufthavnene også hører) som Sudan Kirati (2023), Lokendra Bista Magar (2011), Bhim Prasad Achaya (2013), Kripasur Sherpa (2015), Jeevan Bahadur Shahi (2016), Bal Bahadur KC (2001) og Ananda Prasad Pokharel (2015).

Prem Bahadur Ale Magar skiller sig ud ved i slutningen af 2021 at have bevilget 1,3 mia NPR til ikke mindre end 10 lufthavne i Sudurpaschim. Kun to af disse lufthavne er i regelmæssig drift, Dhangadhi og Bajura. Andre aktive politikere (med daværende titler) er premierminister Jhalanath Khanal (2011), vicegeneralsekretær i CPN-UML Pradeep Gyawali (2007), finansminister Yuba Rai Khatiwada (2018) og byudviklingsminister Narayan Khadka (2013).

Yogesh Bhatterai (turistminister juli 2019 – december 2020) fortæller, at ingen lufthavnskonstruktion blev godkendt i hans ministertid og tilføjer, at lufthavne var betydningsfulde tidligere i områder uden forbindelse til det nationale vejnet, men i dag vil folk hellere bruge vejtransport end at vente på usikre flyafgange – og så er det også billigere.

Landets politiske ledere, herunder ministre, lovgivere, endog siddende og tidligere premierministre har - som det fremgår - åbenlyst misbrugt deres autoritet til konstruktion af lufthavne, hvor det eneste der letter, er deres egne ambitioner.

Politikerne understreger ofte lufthavnenes betydning for udviklingen af lokalområdet og for at gøre befolkningens liv lettere. Men i Sudurpaschim, der mangler basal infrastruktur, kan man sætte spørgsmålstegn ved denne begrundelse. "Folk dør her på grund af mangel på basale sundhedstilbud. De lokale ville have mere glæde af investeringer i sundhedssektoren i stedet for tankeløst at solde dem op på lufthavne," sagde en lokal fra Dadheldhura.

Ud over at anlægsudgifterne formentlig er spildt, løber der løbende driftsudgifter på. Kathmandu Post fik først afslag på aktindsigt i Rigsrevisionens (Auditor General's) årsrapport 2023. Rapporten viser, at de 23 ubenyttede lufthavne har haft driftsomkostninger på 1,67 mia NPR i løbet af det sidste årti. Rapporten viser også, at forundersøgelserne har været fyldt med vildledende statistikker, og den antyder, at forundersøgelserne er udarbejdet med forfalskede data for at tjene personlige interesser og personlig økonomisk fordel. "At lufthavnene ligger ubenyttede hen viser, at data i forundersøgelsesrapporterne ikke er realistiske," siger rapporten.

Hvad der kan undre eller burde undre er, at fremlæggelsen af disse oplysninger i Kathmandu Post ikke har ført til en offentlig skandale med krav om ministres og ledende embedsmænds afsked. Men skandaler kan også blive hverdagskost.

Kilde

Artiklen er i høj grad baseret på en artikel i Kathmandu Post 16/1 2024; *Nepal's abandoned airports*, der er gået i dybden med disse sager.

Jørgen Rendsvig har rejst i Nepal igennem 20 år og har bl.a. fløjet til en halv snes af landets lufthavne.

Sukilumba Airport, Ilam

Foto: Lars Gundersen

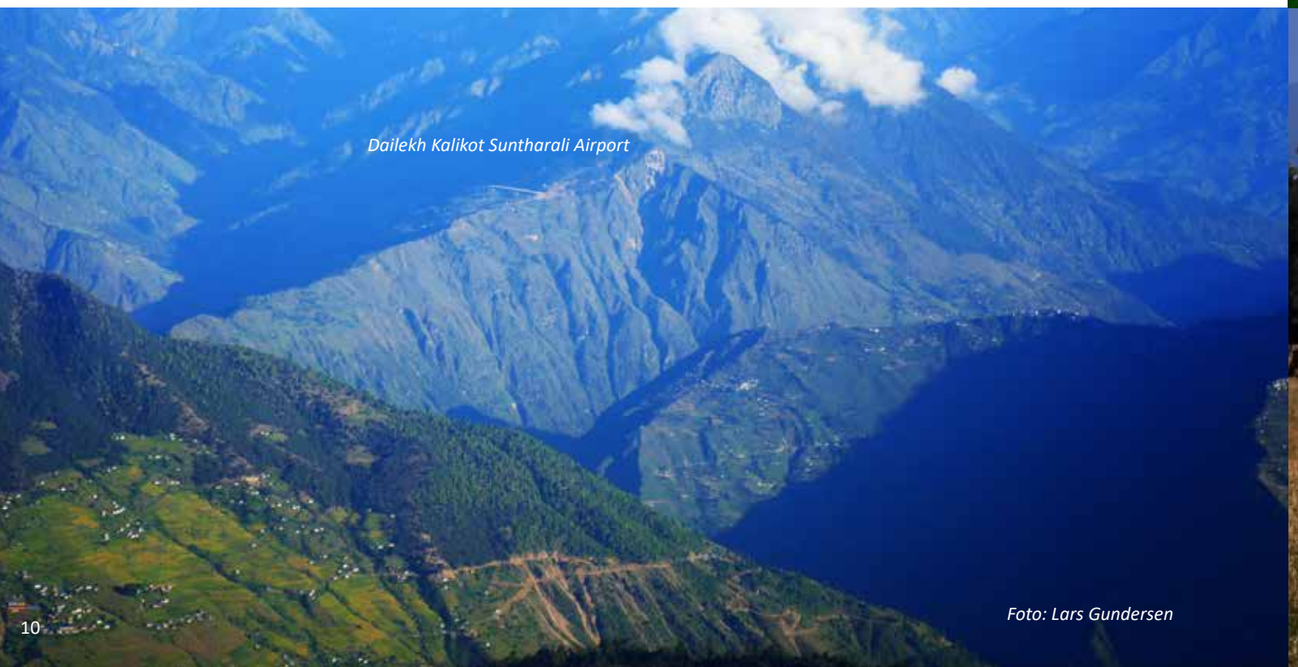

Dailekh Kalikot Suntharali Airport

Foto: Lars Gundersen

Mahendranagar Airport

Min polske makker Tomasz under stejl og voldsomt eksponeret klatring højt på Lhotse

Tekst og foto: Jakob Urth

DEN VÆRSTE TUR

DEL 2

I det øjeblik vidste vi, at vi ikke ville nå toppen. Vi var nødt til at få de to koreanere ned, selv om de måske begge ville dø undervejs. Vi bandt dem sammen og begyndte at fire dem forsigtigt ned med mig øverst på bjerget. Pludselig kunne jeg mærke, at en af de isskruer, der skulle holde mig fast, gik løs på grund af den ekstra vægt. Sekunder senere gav en mere efter, og det var alvorligt. Jeg havde ikke andet valg end at lette belastningen øjeblikkeligt og gav nærmest bare los på rebet, mens jeg råbte til Tomasz, der befandt sig på bjergsiden under de to klatrere, at han skulle se at komme væk. Polakken rykkede sig væk fra faldlinjen, mens jeg lynhurtigt fandt en kniv frem fra selen, parat til at skære rebet over for at redde mit eget liv. Trækket løsnede sig heldigvis lige akkurat nok til, at jeg kunne banke de to isskruer ind i bjerget igen, så vinklen på skruerne var nok til at få fat inde i hullerne. Forsigtigt mærkede jeg efter, om skruerne kunne klare belastningen nu, og det så ud til at holde. Langsomt firede jeg de to klatrere det sidste stykke ned til Tomasz, der lagde dem på et sikringspunkt, hvorpå jeg helt udkørt kom ned til dem.

Jeg havde aldrig oplevet noget lignende og var tæt på at kollapse, da vi nåede frem til Camp 4. Alligevel formåede vi at finde vores lille førstehjælpskit med morfinpiller og nogle adrenalinsprøjter, som vi stak ind i koreanerne gennem tøjet. Jeg prøvede at komme et par morfinpiller ind i munden på ham, der havde fået smadret tænderne, men det opgav jeg. Herpå kravlede jeg og Tomasz ind i vores telt, hvor jeg skiftevis græd og brækkede mig af udmattelse, mens de to koreanere bare lå ude foran. Vi havde ikke flere kræfter og kunne ikke gøre noget som helst for dem lige der. Vi formentlig besvimede af udmattelse, og da vi vågnede igen, forsøgte Tomasz at få noget at drikke, men spildte det meste ud over sig selv, da han konstant faldt i søvn.
Jeg vidste, vi måtte væk derfra hurtigst muligt, ellers ville vi alle fire dø. Jeg fik kaldt over radioen, at de to koreanere var kommet slemt til skade, men resten af deres ekspedition befandt sig helt nede i Base Camp. Det ville tage dem halvanden dag at komme op. Heldigvis fungerede katastrofeberedskabet i lejren, og kort tid efter fik jeg besked om, at en redningsaktion var sat i gang med et hold sherpaer fra Camp 2.
Vi lod fortsat de to klatrere ligge i det fri og faldt atter om i vores eget telt med deres blod over det hele. Sneen var ligefrem farvet rød i det spor, hvor vi havde trukket dem. Kort før middagstid kom vi til os selv og fik lagt de to koreanere ind i et tilfældigt telt. Lidt senere kunne vi se, at redningsholdet var tæt på, så jeg gik tilbage til koreanerne for at give budskabet videre. Jeg forsøgte at trække den værst tilredte klatrer ud for at hjælpe redningsmandskabet, og han åbnede øjnene. Han forsøgte at sige noget, men i samme øjeblik døde han i mine arme. Jeg holdt ham lamslået et stykke tid, så lagde jeg ham stille ned igen. Den episode gjorde noget ved mit hoved.

Sherpaerne kom op, og på deres blikke kunne jeg se, at de vidste, hvad vi havde været igennem. De var meget rolige og effektive, så kort tid efter begyndte de at transportere den overlevende koreaner ned ad bjerget i en sovepose. Den anden efterlod de død i teltet. Han løb ingen steder.

Tomasz og jeg kiggede op på toppen, og vi vidste, at slaget var tabt. Det blev ikke denne gang, vi klatrede Lhotse. Vi pakkede vores lejr sammen og begyndte at klatre ned mod Camp 3 Jeg husker ikke ret meget fra turen, kun at det var halvmørkt, da vi nåede frem.

Da Tomasz og jeg næste dag vendte tilbage til Base Camp som to zombier, hørte vi, at

Mellem is og intet.
Mit telt i Camp 3 står akkurat på kanten af Lhotse-væggen

Her bringes med tilladelse et uddrag fra Jakob Urths bog "Mod verdens tag – de højeste bjerge og de største eventyr". Fortalt til Nils Finderup. Forlaget Turbine. 2018. Første del blev bragt i sidste nummer af Nepal Vision. Dér fortaltes om, at Jakob Urth, efter at have besteget Cho Oyu på 8201 meter, havde fået mod på at bestige Lhotse sammen med sin polske klatremakker, Tomasz.

Camp 1, 2 og 3, der er fælles med Everest, er passeret, og topforsøget er startet fra Camp 4. Efter fem timer bliver Jakob ramt af nogle småsten, der har løsnet sig. Andre sten har ramt to koreanere, 30 meter længere nede, og Jakob og Tomasz hører deres skrig blive værre. De er nødt til at vende om og tjekke, hvordan det står til. De var begge ramt, der var blod overalt.

Det var rigtig slemt...

Kokken og hans hjælper i Camp 2 kan med simple redskaber fremtrylle fantastiske måltider

den anden koreaner havde overlevet. Han havde mistet nogle fingre, hvilket var meget billigt sluppet i forhold til den tilstand, han havde været i. Kort tid efter løb jeg på ekspeditionens koreanske leder, der havde arrangeret turen. Han sagde, den overlevende var glad for, at han var kommet ned fra bjerget, og lederen takkede for vores hjælp. Han så dog mildt sagt lidt indebrændt ud, og han tilføjede herpå, at uheldet var dårligt for hans forretning. Resten af turen måtte nu aflyses, og hele holdet måtte vende tilbage!

Jeg ved ikke, om jeg havde forventet en anden reaktion, for en del koreanske og japanske klatrere har et helt andet tankesæt end os europæere med nogle meget høje æresbegreber. Den koreanske leder følte åbenlyst, at han havde tabt ansigt, og det overskyggede fuldstændig for det faktum, at han trods alt ikke skulle hjem med to lig, 'kun' et. Jeg går ud fra, at de samme æresbegreber er grunden til, at jeg aldrig har hørt fra ham, jeg var med til at redde ned.

Lhotse blev min værste tur nogensinde. Jeg plejer at være god til at bevare de gode minder og skubbe de dårlige til side, men lige nøjagtigt den tur popper stadig op i mig i korte glimt. Jeg ser, da jeg bliver ramt af en sten og tænker over, at det lige så godt kunne være mig, der havde lidt den døde koreaners skæbne. Jeg ser, da jeg står med kniven fremme og er parat til at koste andres liv – også selv om det er en uskrevet lov i bjergene, at man bliver efterladt, hvis man ikke kan klare sig selv.

Lhotse krænkede min fornemmelse af at være udødelig, men jeg har forsøgt at vende den dårlige oplevelse til noget positivt. Rent professionelt udgjorde jeg og Tomasz et fantastisk team, der var på niveau med de bedste klatrere i bjergene det år. Desuden fik jeg rykket min forestilling om, hvad jeg kan klare, både fysisk og mentalt. Hvis jeg løber en tur, der føles hård, tænker jeg altid "næh, Lhotse – den var hård!" I dag ved jeg, at der er forskel på at være træt, og så nærme sig den grænse, hvor det bliver livsfarligt.

Mit og Tomasz' valg om at hjælpe koreanerne har også givet en respekt blandt sherpaerne, som er kommet mig til gode lige siden. De så, hvad vi var igennem, og de ved, at vi tilsidesatte alle vores egne chancer for succes for at hjælpe folk i livsfare. Jeg var med til dette en gang, men Sherpaerne gør det igen og igen år efter år.

Og så synes jeg i øvrigt stadig, at Lhotse er et smukt bjerg.

Jakob Urth er født i 1976 og er en af Danmarks mest erfarne og succesfulde bjergbestigere. Han har klatret, besteget bjerge og guidet i Himalaya, Andesbjergene, Alperne, Grønland og mange andre steder i verden. I 2008 besteg han Gasherbrum II (8035 m) og i 2010 Cho Oyu (8201 m). Herefter fulgte Shishapangma (8046 m) – alle toppe uden brug af kunstig ilt. Denne beretning handler om en tur til Lhotse i 2012.

Efter denne tur har Jakob nået toppen af Everest, hvor han gik uden ilt på flaske indtil 8650 m. Herefter blev det nødvendigt for ham at få ekstra ilt for at kunne nå toppen. Det var i 2018.

Jakob Urth var endvidere på toppen af Everest som guide i 2023 og - ligeledes i 2023 - også på toppen af Manaslu som eneste dansker uden ilt på flaske. Jakob er medlem af Eventyrernes Klub.

Nils Finderup er uddannet journalist og debuterede som forfatter i 2001 med biografien over racerkøreren og vennen Tom Kristensen, "En Le Mans-vinders liv". Siden er det blevet til en halv snes portrætbøger fra primært sportens verden, med fokus på navne som Jan Magnussen, Jesper Grønkjær, Kevin Magnussen og Richard Møller Nielsen, foruden selvfølgelig bogen om Jakob Urth. Herudover har han skrevet flere bøger om de danske håndbold- og fodboldlandshold.

Minus 32 grader i teltet. Det niver lidt i næsen en gang imellem

TÆTTERE PÅ EVENTYRET
Beklædning og udstyr skabt til at holde.
Designet til friluftsliv.
Besøg os i København, Field's, Lyngby, Roskilde, Næstved, Odense,
Herning, Kolding, Aarhus, Randers og Aalborg eller på friluftsland.dk
FRILUFTSLAND

Pina

JUMLA TIL HUMLA 1977

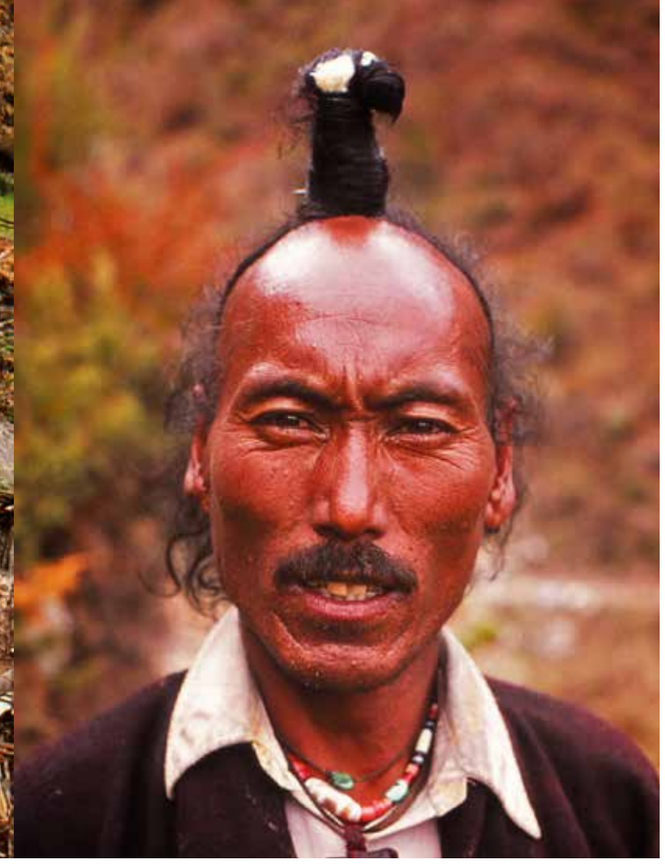

Bhotiya ('Tibetan') fra Humla distriktet

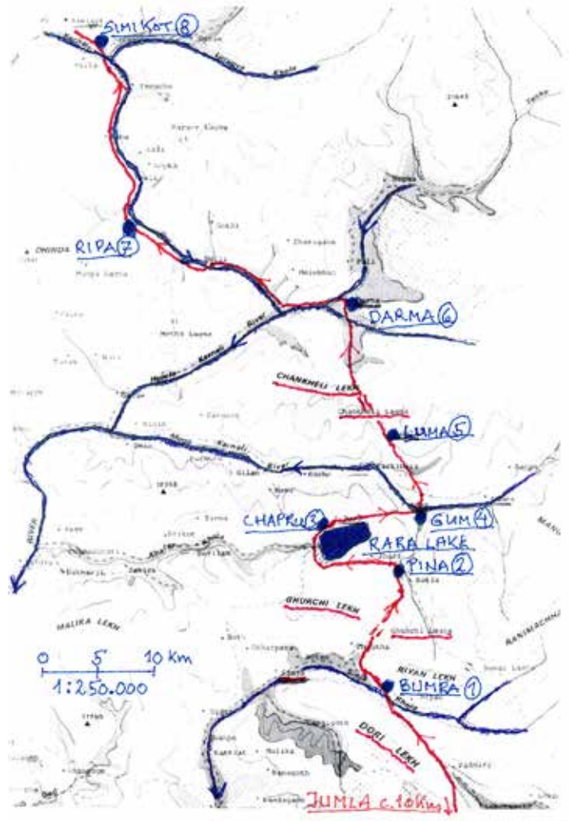

Kort baseret på 1978 kort fra CNRS, RCP 253

Tekst og foto: Michael Vinding

Jim Ross lavede feltarbejde i Humla-distriktet i det nordvestligste hjørne af Nepal.
"Hvorfor kommer du ikke og besøger mig?
For langt et trek for en viking?"

Efter jeg i 1975 blev magister, tog jeg til Nepal for at fortsætte mine studier af Thakalierne. Desværre var Mustang-distriktet lukket pga. den såkaldte Khampa-konflikt mellem tibetanske 'frihedskæmpere' (støttet af CIA) og Nepals regering. Derfor blev det til knap to år i Kathmandu.

I Kathmandu fik jeg mange lokale og udenlandske venner. Også en kæreste, Bina Lama, der var purser i RNAC (Royal Nepal Airlines Corporation) – nej, vi mødtes ikke på et fly! Og nej – hun er ikke Thakali, men Tamang.

Ude i Bodnath hos 'Big Ted', der fremstillede tibetanske tæpper, men også hjalp sin gamle ven Tom Pritzker fra Chicago med at etablere Hyatt-hotellet, mødte jeg en amerikansk antropolog, Jim Ross. Han lavede feltarbejde i Humla-distriktet i det nordvestligste hjørne af Nepal. Ofte var flyet til den nye STOL-landingsbane (Short Take Off and Landing) i Simikot aflyst, og Jim måtte flyve til Jumla og vandre 10 dage til sin landsby; var der ikke fly til Jumla, måtte han starte i Nepalgunj, hvilket betød endnu en uges trek.

"Hvorfor kommer du ikke og besøger mig? For langt et trek for en viking?" Den udfordring kunne jeg ikke lade stå uimodsagt.

Da jeg fortalte Bina om mine planer, insisterede hun på at komme med. Bina var vokset op i Hong Kong og Singapore, og havde gennem sit arbejde besøgt Bangkok og andre storbyer i Asien, været i Cairo og Jugoslavien med Kong Birendra, men havde også besøgt mange af de små STOL-landingsbaner i de mest fjerntliggende egne af Nepal, som skød op i 1970'erne. Men hun havde aldrig overnattet i en nepalesisk landsby.

En person fra Jumla kaldes jumli, men er af nogle nepalesere diskriminerende omtalt som janggali, en vildmand (jf. janggala, jungle).

Jumla var tidligere et vigtigt kongerige, som herskede over store dele af Vesttibet og Vestnepal, helt over til Mustang. Befolkningen kaldes Khas og kongeriget Khas-Malla; det er efter dette folk, at nepali kaldes khaskuraa.

Sommerhovedstaden var Sinja syd for Rara-søen, vinterhovedstaden Dullu ca. 100 km længere sydpå. Jumla-kongeriget er berømt for bl.a. deres gamle, smukke statuer (stilen er kendt som Khas Malla) udført af efterkommere af newarer fra Kathmandudalen.

I 1789 faldt Jumla til den nye regionale stormagt Gorkha, og siden gik det ned ad bakke. Jumla var i 1977 – og er stadig – et af Nepals fattigste og mest isolerede distrikter.

Der var overraskende mange mentalt retarderede – ofte med struma pga. det jodfattige drikkevand. En amerikansk ven, antropologen David Cambell, har fortalt mig, at de mentalt retarderede i det vestlige Himalaya benytter et (unikt?) kompliceret tegnsprog gennem hvilket de kan føre længere samtaler.

Jeg var bekymret for Bina. For det første - for at sige det mildt – var Jumla til Humla ikke det ideelle første trek, specielt ikke i 1977. Endnu vigtigere: Hendes familie og vores venner og bekendte i Kathmandu vidste, at Bina og jeg så hinanden, men hvis vi tog på trek, var vi reelt løbet bort sammen – og var derfor uformelt ægtefæller. Hun ville have krydset Rubicon. Men Bina insisterede og gik straks på indkøb efter solide støvler og varmt tøj.

I 1977 omtalte kun få bøger Jumla – og slet ikke Humla. Det var en hvid plet på landkortet, som kun få nepalesere og udlændinge havde besøgt: Toni Hagen – og bl.a. mine to nepalesiske venner, Dr. Harka Gurung og Bihari K. Shrestha.

Så en forårsmorgen i april 1977 ankom vi via Nepalgunj til Jumla med en lille Twin Otter. Da Bina steg af i Jumla, troede hendes kollegaer på flyet, at hun var blevet skør! Hvad ville hun dog i dette vilde og uciviliserede sted?

I 1977 var Jumla by (2.350 m), Jumla-distriktets administrative center, (nu del af Chandannath Municipality) blot en stor landsby med én hovedgade med få butikker.

På det lille marked hyrede vi to bærere, der fik 25 NPR om dagen. Efter et kort, fladt stykke sti gik det ellers op, op, op til Dori Lekh passet (3.500 m). Bina fik sandelig sin dåb som trekker – en stigning på mere end 1.000m. Derfra ned til Sinja Khola, som vi krydsede. Videre til Bumra (2.850 m), hvor vi overnattede i et lille rum på taget af et hus. Det sneede og var koldt.

Næste morgen videre til Chautha (2.770 m), over Churchi (Gharchi) Langa passet (3.460 m), som var dækket i sne, og ned til en lille landsby Pina (2.450 m), hvor vi gjorde stop for natten. Vi var nu i Mugu-distriktet.

Bumra og Pina er typiske landsbyer i Jumla- og Mugu-distrikterne. Talrige små huse med flade tage i forskellige niveauer. Folk benyttede stiger udskåret af træstammer til at komme op på de flade tage, hvorfra de let at komme til andre huse.

Befolkningen var virkelig fattig. Alle i sorte hjemmelavede dragter. Børnene oftest uden sko – selv om det sneede. En del af befolkningen var 'lavkaster' (dalit), men andre fra 'højere' kaster, var meget bevidste om deres høje status som bærere af den hellige tråd (taagaadhaari). Derfor tillod de ikke Bina og specielt mig ind i deres huse. Vi måtte sove i et lille rum på taget.

Som Tamang tilhører Bina (ligesom f.eks. Gurung og Thakali) den 'rene' gruppe namaasinyaa matwaali (alkoholdrikkere, der ikke kan blive slaver), hvorimod jeg som europæer er lavere, mlecch, dvs. uren, men rørlig kaste, dog kun lige over de såkaldte 'urørlige.' Europæernes lave kastestatus var grunden til, at Nepals premierminister, Jung B. Rana, ikke ville spise sammen med Dronning Victoria under sit besøg i London (1850).

Fra Pina gik turen til Rara-søen, hvor der for nyligt ved Chapru (2.990 m) var bygget et lille hus til ansatte ved naturparken. Der fik vi lov til at bo. Og lejlighed til at lave et godt måltid mad.

Den næste dag fortsatte vi vores vandring til Gum (nu Gaamghadi) (2.100 m), hovedbyen i Mugu-distriktet. Her krydsede vi Mugu Karnali-floden hængende i reb. Vel ankomne på flodens nordlige bred fortsatte vi til Luma (2.070 m), hvor vi overnattede.

Næste dag gik det igen op til et højt pas, Chankheli Langa (3.575 m) – en stigning på 1.500 m. Hårdt, men smukt med blomstrende rhododendrontræer. Herfra ned til Darma (1.850 m). Vi var nu i Humla-distriktet. Mødte nogle Bhotiya-mænd fra længere nordpå med deres karakteristiske frisure: en høj aflang knude med en klat smør på toppen.

Næste dag en afslappet tur langs Humla Khola til Ripa (1.860 m). Den sidste dag gik det op til Simikot (2.820 m). I Simikot troede de få embedsmænd ikke deres egne øjne, da de så mig – og specielt Bina. Vi mødte Jim – men fortsatte ikke hele vejen til 'hans' landsby. Nu var det tid for Bina til at vende tilbage til sit arbejde i Kathmandu, og for mig til 'min' landsby i Mustang. Vi fløj tilbage via Nepalgunj.

Det var et hårdt – men skønt – trek. Det burde have afskrækket Bina, men allerede nogle måneder senere, i foråret 1978, tog vi rundt om Annapurna på vores bryllupsrejse, efter at ruten et par måneder tidligere var blevet åbnet for turister. Men det er en anden historie.

Michael Vinding, dr.phil., f. 1950. Han er etnograf og har siden 1972 foretaget feltstudier i Nedre Mustang. Michael har bl.a. skrevet doktordisputats om Thakali folket i Nedre Mustang. Michael har siden 1978 været gift med sin nepalesiske hustru Bina (født Lama).

Michael Vinding er diplomat og har bl.a. været chef for Danmarks repræsentationer i Bhutan og Afghanistan.

Nepalgunj lufthavnsbygning, 1977

I Pina er kvinder og børn forundret over Bina

Hovedgaden i Jumla, 1977

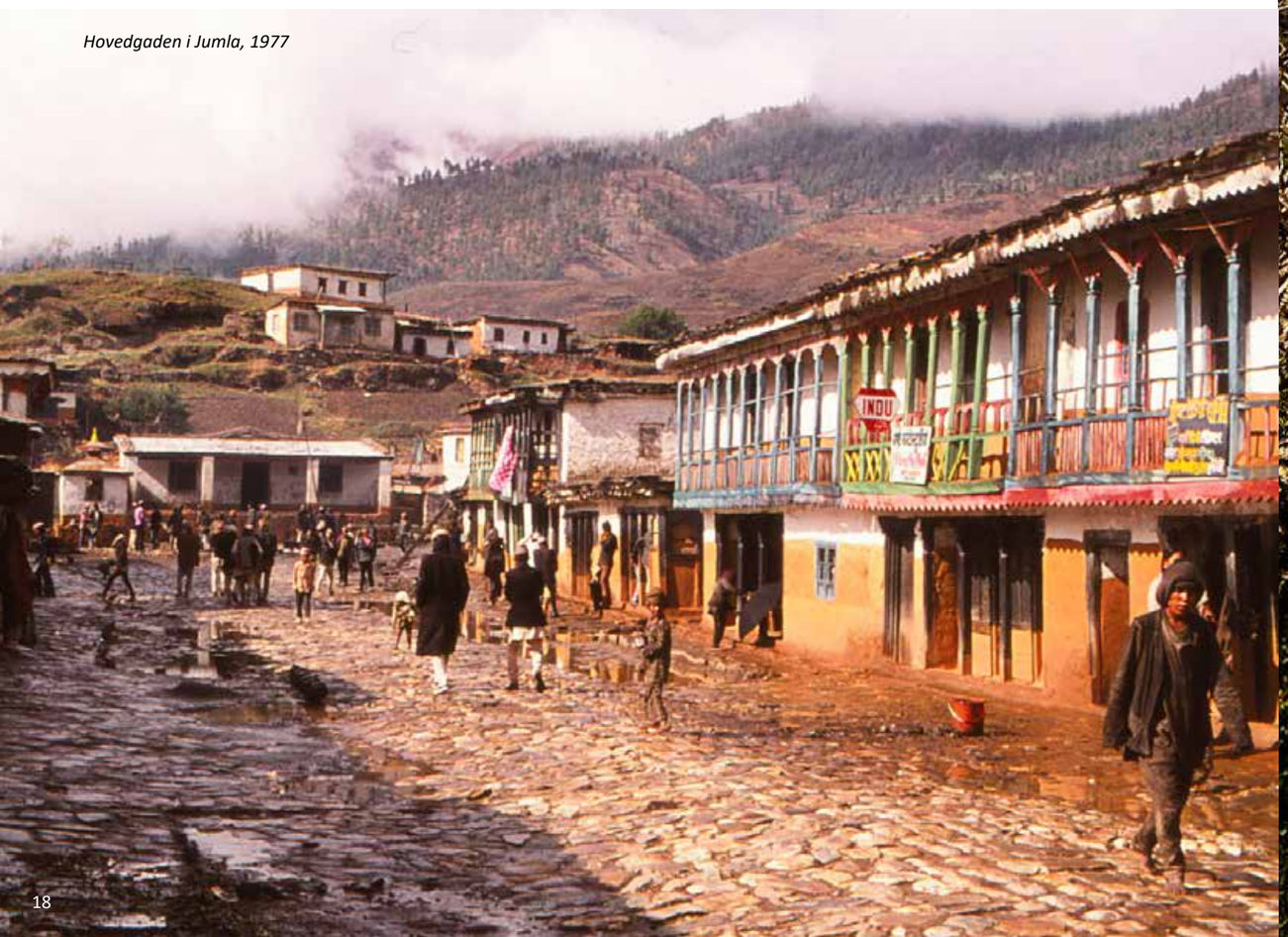

Telefon 47 16 12 20

Begnas Annapurna Royal Camp ligger på en lille højderyg med udsigt til Begnassøen og Himalayas kridhvide bjergtoppe - Fishtail, Annapurna og Manaslu - langt fra alfarvej og turistområder og tæt på små hyggelige landsbyer.

Så vil du opleve Nepals bjerge uden højdeproblemer og kulde og opleve Nepal langt fra normale turistruter, er Kiplings luksusteltlejr det oplagte valg.

En anderledes og helt unik oplevelse.

Telefon 47 16 12 20
www.kiplingtravel.dk

Travelife CERTIFIED Excellence in sustainability

KIPLING TRAVEL

Altid dækket af Rejsegarantifonden og Pakkerejseloven • Medlem af Danmarks Rejsebureau Forening

MISTRØSTIGHED OG HÅB
– OM POLITISKE FORHOLD I NEPAL

Af Jørgen Rendsvig

Regeringskarusellen har kørt en omgang. Vi kaster et hurtigt blik ud over nogle af tidens største korruptionsskandaler, og endelig ser en årelang knast for forsoning efter borgerkrigen ud til at være fjernet.

Regeringerne
Regeringerne skifter tit i Nepal. Ikke fordi de ikke har haft et flertal bag sig. Men fordi regeringspartierne eller deres ledere ikke er loyale over for det indgåede samarbejde. Ved starten af 2024 var Pushpa Kumar Dahal premierminister for en regering, der havde støtte fra hans eget Maoist Centre og Nepali Congress (121 mandater ud af 275, hvortil kom nogle støttepartier). I slutningen af februar skiftede Dahal sin koalitionspartner Sher Bahadur Deuba ud med K.P. Oli fra United Marxist Leninist, CPN-UML (110 mandater ud af 275, hvortil kom støttepartiet RSPs 20 mandater samt andre). Det holdt indtil 15. juli, hvor det nu var Oli og Deuba, der gik sammen i en regering under Olis ledelse (167 mandater ud af 275). Men lederne har været de samme tre partiledere, der har været premierministre på skift siden 2015.

Og hvorfor så dette skift i juli? Nepali Times mener, at Oli og Deuba var enige om, at tiden var inde til at sætte Dahal fra magten – ikke mindst i lyset af, at han havde ladet sin indenrigsminister (der har politi, anklagemyndighed og fængsler under sig), Rabi Lamichhane, gå i dybden med undersøgelser af skandalesager, så som flygtningesagen (se nærmere nedenfor), som Nepali Congress' topledelse er under mistanke i, og sagen om jorderhvervelse i Jhapa-provinsen (læs også mere om den), som CPN-UMLs topledelse er mistænkt i. Det kunne være særdeles belejligt at få undersøgelsen af disse sager stoppet. Særpræget i øvrigt, for selvsamme Lamichhane er under kraftig mistanke for at have misbrugt midler fra en række kooperativer i sit eget firma.

Korruptionssagerne
Der har været fokus på en række spektakulære korruptionssager de seneste år.

Bhutansk visum-skandalen
Der er jo stadig en gruppe bhutanske flygtninge i Nepal, og der er stadig international åbenhed over for at modtage disse flygtninge i tredjelande, bl.a. i USA. Denne mulighed er blevet udnyttet af over 800 etniske nepalesere, der i alt har betalt millioner af rupees for i forfalskede papirer at få det til at se ud, som om ansøgerne var fra Bhutan, så de kunne få asyl i USA. Et politisk-administrativt netværk har understøttet forfalskningerne. Det formodes, at topledere(n?) i Nepali Congress har haft fingrene dybt nede i denne kagedåse.

Skandalen om teplantagen i Jhapa
En jordreform fra 1964 satte en grænse for private grundejeres ejendomme. Grænsen i fx Terai var på 28 bighas (19 ha). Arealer herud over ville blive nationaliseret. Dog havde jordejere, der stod kongefamilien nær, fået et varsel om de forestående reformer, og ikke mindst om en væsentlig undtagelse, idet jord, der blev benyttet til landbrug eller industri mv., var undtaget.

Giri Bandhu Tea Estate på 338 ha i Jhapa-distriktet blev etableret som teplantage netop for at undgå nationalisering, men som tiden er gået, er det i stigende grad blevet interessant for de nuværende ejere at frigøre den bundne værdi. Én mulighed kunne være at mageskifte jord med god beliggenhed og dermed høj værdi med en mindre værdifuld jord; en anden at opløse det oprindelige ejerskab. Begge dele blev gjort mulige i 2019, mens K.P. Oli var premierminister. I februar i år annullerede højesteret Oli-regeringens beslutning om at tillade dette mageskifte. "Ingen af disse tilladelser er givet, uden at Oli har nikket til det" påstås det. Værdien anslås samtidig til 100 mia rupees. K.P. Oli er netop valgt i Jhapa-distriktet.

Nu er Deuba og Oli gået sammen, mens Dahal har måttet trække sig tilbage

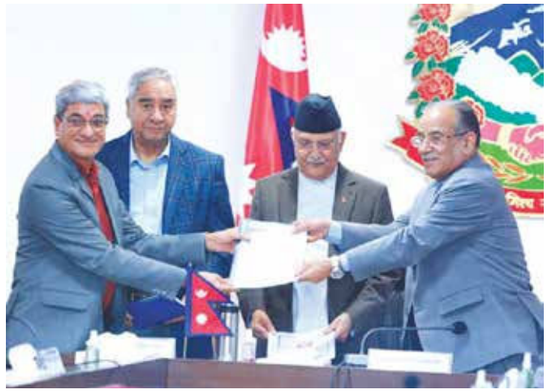

Indenrigsminister Ramesh Lekhak præsenterer den ændrede lov om transitional justice sammen med Deuba, Oli og Dahal

Andre større sager

- I sommeren 2023 tilbageholdt myndighederne i flere omgange i alt mindst 3-400 kg guld, kamufleret som motorcykelbremseklodser. Hvem stod bag dette smugleri?
- En grund på 58.000 m2 – Lalita Niwas – der bl.a. huser premierministerens residens i Baluwatar og Nationalbankens hovedsæde, har været statens ejendom siden 1960. I årene efter 1990 er der sket en lang række dubiøse salg og tilbageførsler af større og mindre dele af det oprindelige areal. I marts 2019 blev en undersøgelseskommission nedsat. Dens arbejde førte til korruptionsanklager mod efterhånden over 300 personer. Fire tidligere ministre var iblandt. Derimod undgik to tidligere premierministre tiltale, skønt de havde haft magten, da nogle af de dubiøse beslutninger blev truffet.
- Rabi Lamichhane var oprindelig en socialt aktivistisk TV-vært bl.a. på kanalen Galaxy4K Television, der var ejet af G.B. Rai. Han stiftede et nyt parti, RSP, der blev det fjerdestørste ved valget i 2022, og Lamichhane selv blev valgt over to tunge modkandidater. Han gik i koalition med Dahal og var indenrigsminister indtil juli 2024. I starten af 2024 kom det frem, at han sammen med Rai ulovligt skulle have kanaliseret midler fra forskellige kooperativer til Galaxy4K Television. Den 18. oktober 2024 blev han arresteret, så han kunne blive stillet for retten.

Det er mere end almindeligt svært at stoppe den gamle nepalesiske tradition med vennetjenester, der udarter til egentlig korruption og nepotisme. Desværre.

Transitional justice
Et meget væsentligt punkt i fredsaftalen efter borgerkrigen var beslutningen om – efter sydafrikansk forbillede – at etablere en freds- og forsoningskommission (TRC) samt en kommission, der skulle gøre rede for forsvundne personer under borgerkrigen (CEIDP). Begge kommissioner blev etableret i 2015 og indledte deres arbejde. TRC tog imod over 60.000 klager, og CEIDP fik 2.400, men da sagerne skulle behandles, gik processen i stå. Højesteret erklærede en række af bestemmelserne i TRJ/CEIDP-loven i modstrid med forfatningen og internationale standarder. Opfattelsen har herudover været, at de politiske partier har lagt vægt på, at deres venner ikke skulle risikere alvorlige straffe. Siden 2018 har man afventet en ændring af loven, der skulle opfylde højesterets krav og desuden indeholde en graduering af alvorlige forbrydelser. Medlemmerne af både TRC og CEIDP var udpeget for en periode, der udløb i 2022, så siden da er der slet intet sket.

I slutningen af august i år vedtog begge parlamentets kamre en ændring af loven om disse kommissioner, der opfyldte de fleste udestående krav, mens andre problemer blev fejet ind under gulvtæppet. Det er nu forhåbningen, at The National Human Rights Commission vil udpege de manglende medlemmer af kommissionerne, så arbejdet kan komme i gang igen kort efter dashain. Udpegningerne vil gælde i fire år, men med mulighed for forlængelse, hvis arbejdet ikke er afsluttet til den tid.

Afslutning
Disse nedslag i det politiske landskab er ikke hele sandheden, men der er både eksempler på forhold, man kunne ønske sig bedre, og på forhold, der peger fremad mod et håb om afklaring af gamle konflikter.

København, den 19. oktober 2024

Jørgen Rendsvig har gennem en årrække løbende fulgt den politiske og samfundsmæssige udvikling i Nepal.

Transparency International

NEPAL: A HISTORY FROM THE EARLIEST TIMES TO THE PRESENT

Boganmeldelse ved Gitte Poulsen

Med denne bog har Axel Michaels, professor I klassisk indologi og religion, formået at skrive en velskrevet, dybdegående og ikke mindst opdateret bog om Nepals unikke og til tider turbulente og dynamiske historie. Nepals historie er omsvøbt af mystik og er ofte skrevet ind i et politisk narrativ, som Axel Michaels i denne bog håndterer professionelt og respektfuldt.

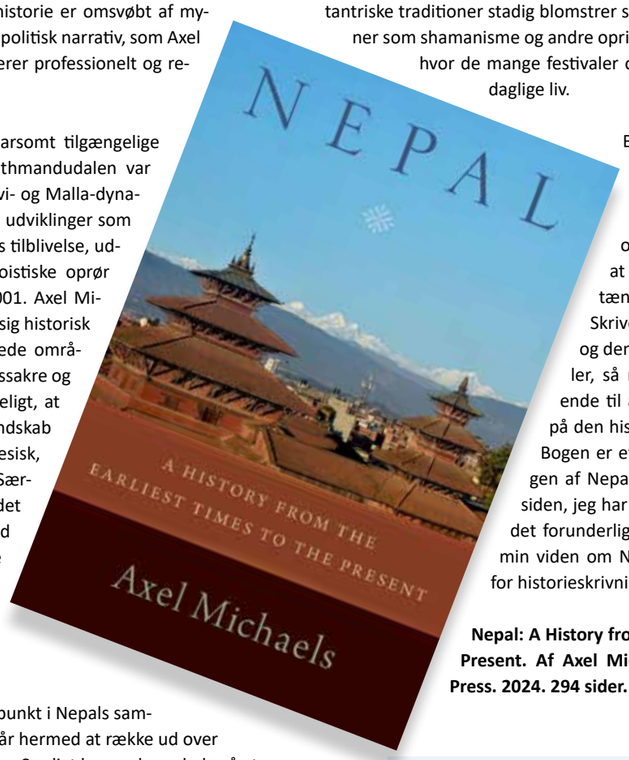

Bogen dækker både den sparsomt tilgængelige forhistoriske viden, hvor Kathmandudalen var en stor sø, tiden med Licchavi- og Malla-dynastierne og de mere moderne udviklinger som demokratiets og republikkens tilblivelse, udfordringen omkring det maoistiske oprør og den royale massakre i 2001. Axel Michaels er dygtig til at placere sig historisk i de delikate og omdiskuterede områder, som f.eks. den royale massakre og Nepals politik, og det er tydeligt, at han har viden fra et stort kendskab til tekster, både på nepalesisk, sanskrit og andre sprog. Særligt prominent kan nævnes det gennemgående arbejde med Mulaki Ain, Nepals første juridiske kodeks fra 1854, som giver os en indgående indsigt i kastesystemets funktion og praksis.

Axel Michaels tager udgangspunkt i Nepals sammensatte geografi. Han formår hermed at række ud over historien om Kathmandudalen. Særligt bruger han plads på at berette om de mytiske kongeriger i Mustang samt sherpaernes historie før det 18. århundrede, og han åbner således for en mere nuanceret forståelse af Nepals historie. Bogen rækker langt ud over Kathmandu og ser også på landets relationer med Kina, Tibet, Indien samt den mere moderne britiske indflydelse.

Ved at have et bredt geografisk spektrum dækker bogen både historien om Nepal som verdens sidste hinduistiske kongerige og landet, hvor Buddha blev født. Desuden belyser den, hvordan særligt tantriske traditioner stadig blomstrer sammen med lokale traditioner som shamanisme og andre oprindelige religiøse traditioner, hvor de mange festivaler og ritualer er vigtige for det daglige liv.

Bogen er en oversættelse af den originale tyske "Kultur und Geschichte Nepals" og er både godt oversat og forholdsvis nem at læse, selvom den er tiltænkt et akademisk publikum. Skrivestilen er let og tilgængelig, og den er delt op i relevante kapitler, så man ikke behøver læse fra ende til anden, men kan zoome ind på den historie, man er interesseret i. Bogen er et vigtigt bidrag til formidlingen af Nepals historie, og det er længe siden, jeg har læst en så neutral vinkel på det forunderlige Nepal. Bogen har beriget min viden om Nepal og sat nye standarder for historieskrivningen om Nepal.

Nepal: A History from the Earliest Times to the Present. Af Axel Michaels. Oxford Universdity Press. 2024. 294 sider.

Gitte Poulsen har en kandidatgrad i religionshistorie med fokus på sanskrit, yoga og tantra, og hun arbejder med Oxford Centre for Hindu Studies i Nepal. Gitte er rejseleder, certificeret yogalærer og taler nepalesisk. Desuden er hun ejer af undervisningsplatformen Devi Mahal samt nyt medlem af redaktionen af Nepal Vision.

ANDREW IRVINES FOD FUNDET

Af Jørgen Rendsvig

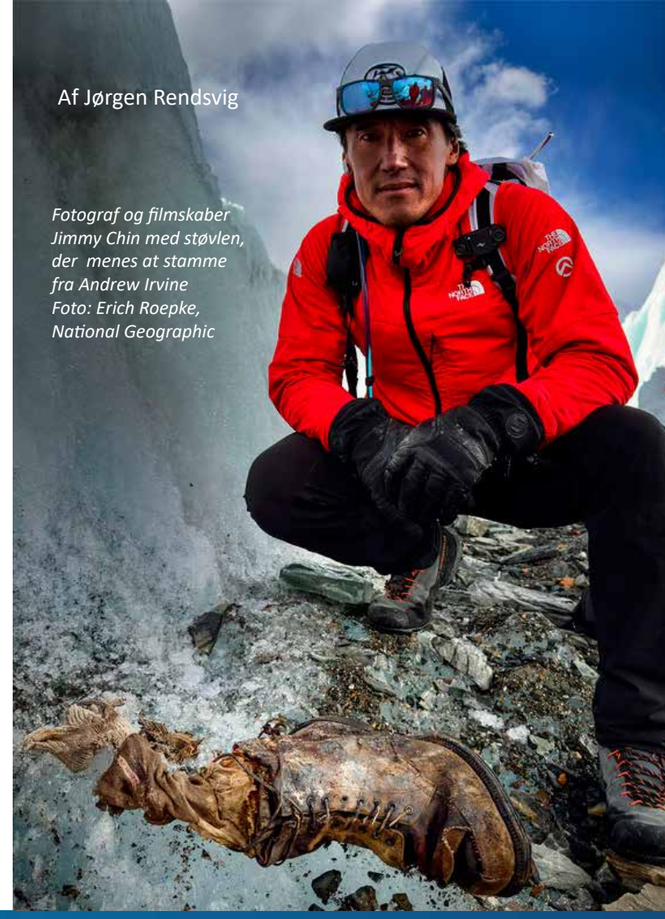

Fotograf og filmskaber Jimmy Chin med støvlen, der menes at stamme fra Andrew Irvine Foto: Erich Roepke, National Geographic

George Mallory og Andrew "Sandy" Irvine gjorde i 1924 et nu herostratisk berømt forsøg på at bestige Mount Everest. De blev sidst set i live den 8. juni mindre end 300 meter fra toppen. Andre deltagere i ekspeditionen så dem i kikkert, indtil skyerne lukkede sig om dem igen. Siden har det uafklarede spørgsmål stået og blinket: nåede de toppen? Var Mallory og Irvin de første til at bestige verdens højeste bjerg? Men da de ikke nåede ned i live, tæller det under alle omstændigheder ikke som en succesfuld bestigning. I 1933 fandt man Irvines isøkse i ca. 8.300 meters højde, og i 1999 blev liget af Mallory fundet. Men det kamera, han havde med, og som kunne have vist billedet af de to på toppen, blev ikke fundet. Man fandt helleri kke det billede af Mallorys kone, som han havde taget med for at lægge på toppen. Betød det, at han havde nået toppen og havde lagt billedet dér?

Det hidtil eneste spor af Irvine blev fundet af en National Geographic-ekspedition i september 2024: En støvle, en sok med et isyet 'A.C. IRVINE' og en fod. Irvins grandniece, Julie Summers', reaktion på nyheden var, "Det fortæller hele historien om, hvad der sandsynligvis skete" og "Jeg betragter det som noget tæt på end-of-story". Dette er et kæmpeskridt i opklaringen af mysteriet om Irvine og Mallory. Nu mangler vi bare Mallorys kamera.

Læs mere om bestigningen af Mount Everest i Nepal Vision 2023, nr. 2

nationalgeographic.com (https://urlis.net/154hu47)

EVEREST FOOD

– TO FOOD TRUCKS OG ÉT FAST STED

Tekst og foto: Nana Lange

Muligheden for at få nepalesisk mad i Danmark er begrænset. Vi har derfor besøgt Everest Food, der tilbyder kendte retter fra Nepal på ikke mindre end tre adresser i hovedstadsområdet. På Fisketorvet er der servering året rundt. På Refshaleøen og i Hornbæk er der kun åbent i sommersæsonen.

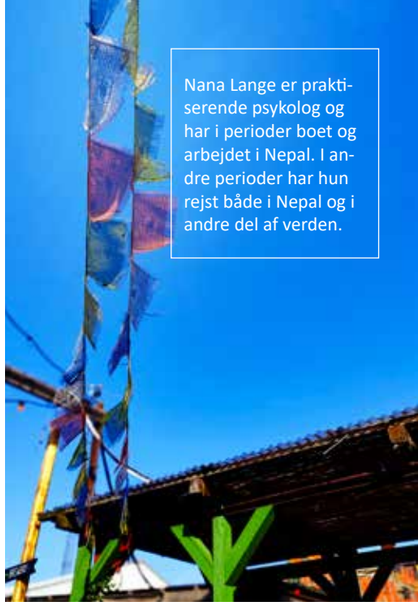

Nana Lange er praktiserende psykolog og har i perioder boet og arbejdet i Nepal. I andre perioder har hun rejst både i Nepal og i andre del af verden.

FISKETORVET

I bunden af Fisketorvet er der opstået et madmarked, hvor man finder mad fra forskellige dele af verden. Nepal har fået en fin plads i midten, hvor man ved højborde kan nyde sin mad. Da jeg ankom en fredag eftermiddag, stod to venlige nepalesere bag disken og modtog min ordre, Everest mix vegetable og veg. samosa. Der gik ikke længe, før begge retter blev serveret, mens der i ventetiden dannede sig en kø. En herre med indiske rødder fik hurtigt serveret to samosaer, som han ivrigt kastede sig over. De forsvandt hurtigt og efterlod ham med et tilfreds udtryk, hvilket jeg så som et godt tegn. Selv ventede jeg på, at mine samosaer kølede af, for de var godt varme. Første bid fik mig straks til at tænke tilbage på de mange togture, jeg har taget rundt i Indien, men det kunne lige så godt have været Nepal. Jeg glemte at spørge til grøntsagsblandingen, men der var i hvert fald kartofler og ærter i. Krydderiblandingen var let stærk og smagfuld, og den ukendte dyppelse og syltet rødkål, der fulgte med, spillede perfekt med de gode samosaer. Alt i alt en ægte vejsidehapser med smagen af ventetid og dermed også smagen af "mere", selv om de mættede godt.

Også Everest mix vegetable var et hit. En vegansk, glutenfri ret med ris og en grøntsagsblanding bestående af aubergine, grønne bønner, zucchini, broccoli, gulerødder og kikærter i en lækkert krydret sovs. Ovenpå lå et fint lag frisk koriander, rå løg, en ret trist og desværre smagløs papadum og igen syltet rødkål. Risene manglede salt, og grøntsagsblandingen var let oversaltet, men med et dash citronsaft udover og en gaffelfuld af lidt af det hele, var det perfekt. Retten var tilpas stærk, og grøntsagerne havde godt med bid, hvilket gav ekstra point, for gennemkogte grøntsager er der i min optik ikke meget liv og nydelse i.

Der sad jeg så i bunden af Fisketorvet, hvor jeg aldrig kommer, men nu overvejer at besøge lidt oftere. Når man kommer til hovedindgangen, står der skrevet "Fisketorvet" og nedenunder "Copenhagen Mall", hvilket sammen med kælderen fyldt med mad fra forskellige dele af verden fik mig til at mindes alle de city malls, jeg har besøgt i Asien, hvor familier og venner mødes for at spise sammen, væk fra byens trafiklarm og forurening og nyde fuld skrue på aircondition. Det har jeg forelsket mig lidt i og selv fundet nydelse i at opsøge. Storcentre kan ofte være ret ucharmerende, men jeg synes, at Fisketorvets madkælder gør det godt. Stemning, god mad og også flotte boder. Everest bød på både bedehjul og Buddha-ansigter, som tilførte stedet ekstra stemning, samt farverige skilte og maden udstillet på tallerkener foran, så man ved, hvad man kan forvente.

To samosaer kostede 45,-, og Everest mix vegetable kostede 95,-, hvilket er yderst rimelige priser, da der næsten er mad nok til to.

REFFEN

Everests anden lille madbod finder man på Refshaleøen, hvor den ligger side om side med andre boder med mad fra alverdens lande. I en gammel ombygget campingvogn står to nepalesere og serverer mad til de hungrende gæster, som rummer utroligt mange turister, men også københavnere, ældre såvel som yngre, som er på søndagsudflugt. Det er formentlig sidste sommerdag, denne søndag, og Reffen er fyldt med mennesker.

Jeg bestiller veganske momoer og naan med chutney og frisk koriander. De seks momoer serveres med den klassiske røde sovs samt syltet rødkål med bid. Mine momoer er allerhøjst lunkne, og selv om indholdet, som består af løg, gulerødder, kål og måske tofu, er virkeligt lækkert, er det en lidt flad oplevelse. Det er som en kold pastasalat, hvor pastaerne er begyndt at klistre lidt, eller som om, de lige er pakket ud af en plastikbakke fra supermarkedet. Sovsen smager dog som en momo-sovs skal, og det skal den have point for.

Det store naan-brød er fint, men lidt kedeligt i sig selv. Jeg har ikke oplevelsen af at være i Nepal, og jeg fortryder, at jeg ikke bestilte en varm ret til, fx daal. Jeg har tilkøbt mangochutney, som synes at være den, man kender fra supermarkedet, samt frisk koriander, som er drysset udover. Der er rigeligt af chutneyen, og det går ok til brødet, som er blødt og lunt, men det er ikke en særlig festlig oplevelse. Der er dog mad nok til én person, og det mætter fint.

Mens madoplevelsen denne gang ikke er et hit, er omgivelserne det bestemt. Det er et levende miljø, udendørs, larmende, sansestimulerende og hyggeligt. Der er fyldt med farver, særligt på Everests bod, hvor der både er bedehjul og en Buddhafigur. Jeg sætter mig på et blandt mange bordbænkesæt foran madboden, hvor musik fra tre forskellige steder rammer mig, og nyder de blafrende bedeflag over mig og livet omkring mig. Hvis larmen er for meget, kan man sætte sig ned til vandet og nyde sin ret, men stemningen er god her i midten af madboderne.

Seks momoer koster 70,- , et stort naan koster 25,-, og man kan derudover tilkøbe chutney til 15,- og koriander til 5,-
Derudover kan man få butter chicken, noodle soup, chicken chili, daal curry, everest vegetable og samosaer

DET FEDTEDE HJØRNE I HORNBÆK

Everest Food har sin tredje madbod i Hornbæk.
Den er ikke besøgt i denne smagning.

LØST OG FAST

Ved Jørgen Rendsvig

RAJENDRA PRASAD RIJAL

Denne historie startede for næsten 40 år siden med en investering på 6.000 NPR. Rijals onkel havde en fabrik, hvor han lavede dalmoth, en snack. Rijal rejste landet rundt som sælger for onklen, men i 1987 startede han for sig selv med base i Chitwan. Lidt efter lidt voksede virksomheden, og nu er det ikke én, men 25 forskellige slags snack, der bliver produceret. Tidligere var emballagen ringe, og markedsføringen var ikke offensiv. I 1997 fik de støtte fra 'a project in Denmark' i forbindelse med indførelsen af moms. De hjalp i tre måneder, bl.a. med at lave kvalitetsprodukter og med energibesparelser. Besøg på tilsvarende fabrikker i Rajastan i Indien lærte firmaet at bruge ny teknologi. Nu har Rijal Chips en markedsandel på 22 procent i Nepal og omsætter for 450 mio NPR årligt. Firmaet eksporterer til bl.a. Italien, Belgien, Portugal, Malta, Tyskland, Frankrig, Australien og Japan.

Kathmandu Post, 24.8.2024

DHARAHARA WILL RISE AGAIN

Sådan lød et af de optimistiske slagord efter jordskælvet den 25. april 2015. Det første Dharahara (1824-1834) faldt ved et jordskælv og blev ikke genopført på samme sted. Men året efter lod den daværende premierminister Bhimsen Thapa et nyt tårn opføre. Det var det højeste tårn i Nepal og fungerede som militær udkigspost. Det blev nu også kaldt Bhimsen Tower, og det stod indtil 1934, hvor et 8.0-jordskælv i området syd for Mount Everest fik det til at falde. Det genopførte tårn – der dog var nogle etager lavere end forgængeren – stod indtil det store 7.8-jordskælv ramte landet i 2015. Og nu har Dharahara rejst sig igen. Bygningen blev færdig seks år efter jordskælvet, den 24. april 2021, men den blev ikke åbnet for offentligheden. Først skulle arealet rundt om tårnet etableres med park og café. Men den 19. september 2024 skete det, vi fik alle lov til at komme op og nyde udsigten igen.

Kathmandu Post, 20.9.2024

STRØM TIL BANGLADESH

Ny rykker det for Nepals elektricitetsproduktion. Landet er blevet nettoeksporterende, mens det i alle årene indtil nu har været afhængig af at importere strøm fra Indien. Senest er der i oktober i år indgået en kontrakt med Bangladesh om levering af 144.000 megawatt-timer. Strømmen skal leveres i de fem mest regnvåde måneder, fra midt juni til midt november, og NEA får næsten 10 mio US-dollars for leverancen. Indien er også en del af aftalen, for transmissionslinjerne passerer Indien på vejen til Bangladesh.

Kathmandu Post, 1.10.2024

NY AMBASSADØR

Nepals ambassadør i Danmark blev hjemkaldt som følge af regeringsomdannelsen i februar, og inden en ny ambassadør - Sumnima Tuladhar - var udpeget, skete den nye regeringsomdannelse i juli. Nu er Sumnima Tuladhar dog endeligt udpeget af alle nepalesiske instanser. Sumnima Tuladhar er kendt for sit sociale engagement for børns vilkår i organisationen CWIN. CWIN er en af de største og en af de ældste organisationer til beskyttelse af børns rettigheder i Nepal, herunder forebyggelse af børneægteskaber. Sumnima Tuladhar ventes til Danmark inden jul.

LAMFUZ

Restaurant Lamfuz, som blev anmeldt i Nepal Vision i 2023, nr. 1, lukkede sin servering på Serridslevsgade i København Ø sidste år. Nu har Lamfuz fundet nye og bedre lokaler til sine aktiviteter. Restauranten holder nu til i Turesensgade 6, København K, lige ved siden af Café Globen.

HVAD EN DRONE OGSÅ KAN BRUGES TIL

Under skybrudskatastrofen 26.-27. september blev mange landsbyer afskåret fra omverdenen. Det gjaldt også Magargaun, nogle kilometer fra Panauti i den sydøstlige del af Kathmandudalen. Hami Nepal, en non-profit-organisation, der blev oprettet i forbindelse med jordskælvet i 2015, råder over en drone til en halv mio. kr. Den blev sendt af sted med 35 kg mad, vand og andre forsyninger til især ældre og børn. Samlet foretog dronen i løbet af én dag 30 flyvninger med 600 kg nødhjælp. Det er første gang, der er anvendt droner til dette formål i Nepal. Men desværre bliver det nok ikke sidste gang, der bliver brug for det.

Kathmandu Post, 7.10.2024

ÆBLER

Nepals forbrug af æbler løber op i 82.145 tons årligt. De fleste bliver importeret fra Kina, men en del vokser i Mustang- og Gorkha-distrikterne. I Gorkha-distriktet var vejret i vinter og i foråret godt. Mange blomster gav mange æbler. Lakpa Gurung var glad. Hans frugtplantage på 900 træer, der blev etableret for fire år siden ved ruten Manaslu rundt, skulle nu give en god høst for anden gang. Men han har et problem: vejen til markedet, hvor han kan sælge sine æbler, er blevet ødelagt af jord- og mudderskred. Han har solgt 200 kg til restauranter i omegnen efter af have båret dem i doko'er. Han har 400 kg på lager derhjemme og flere på træerne, men de får lov at blive hængende. Han har også solgt æbler i landsbyen for 250 rupees kiloet, men der er kun få kunder. Og hvis æblerne skal fragtes ud på muldyr, er der stor risiko for at de bliver ødelagt. Så nu er han ikke glad længere.

Kathmandu Post, 3.9.2024

Af Dorrit Sidenius. Foto: Ronisha Shrestha

DAL BHAT-EVENT

– en fantastisk opfindelse

Dansk-Nepalesisk Selskabs medlemmer i Aarhus opfandt for mange år siden en event, hvor danskere mødtes til et nepalesisk måltid. Efter nogle år fandt man på at invitere nepalesere med, og siden 2019 har vi forsøgt at opnå 50:50 deltagelse af danskere og nepalesere. Det er nu en tradition, at der hvert efterår afholdes en Dal Bhat-event et sted i Midt- eller Østjylland.

I år gik det 'over the top', da der lørdag den 7. september var fuldt hus i Lunden i Silkeborg med 75 deltagere. 2/3 var nepalesere, 1/3 danskere. Et team, bestående af fire danskere og fire nepalesere, stod for arrangementet. Nepaleserne lavede maden med hjælp fra venner og familie, mens de fire danskere måtte nøjes med at dække borde, pynte op og gå til hånde i køkkenet.

Dagen blev en gevaldig succes, hvor gamle venskaber fik ny energi, og nye venskaber opstod på kryds og tværs. Maden var fantastisk, og både før og efter middagen blev der hygget med dansk folkedans og fællessang, nepalesisk Lakhe Dance og bingo.

Vi glæder os allerede til næste efterår, hvor vi må forsøge at ramme 50:50 lidt bedre.

Sæt allerede nu kryds i kalenderen: 27 september 2025.

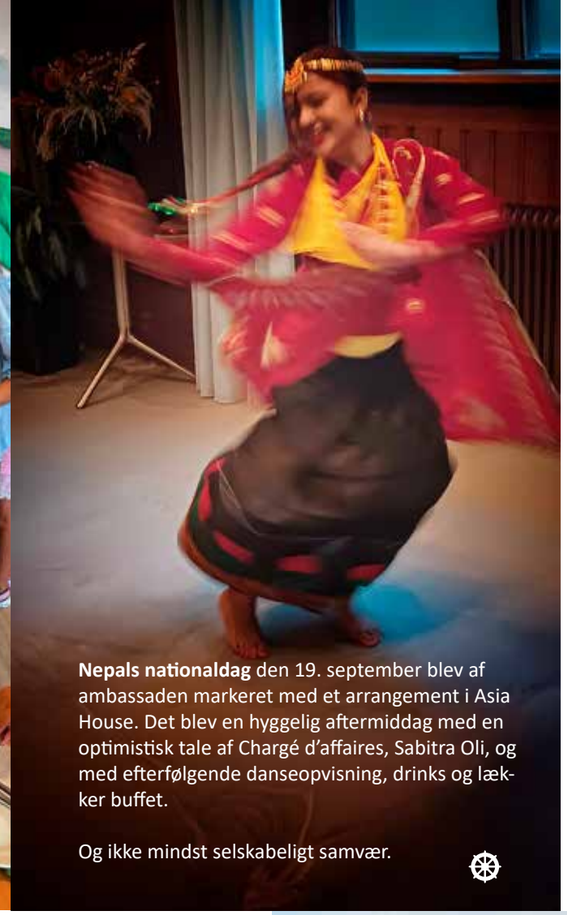

Nepals nationaldag den 19. september blev af ambassaden markeret med et arrangement i Asia House. Det blev en hyggelig aftermiddag med en optimistisk tale af Chargé d'affaires, Sabitra Oli, og med efterfølgende danseopvisning, drinks og lækker buffet.

Og ikke mindst selskabeligt samvær.

NEPALS NATIONALDAG

Tekst og foto: Knud West Hansen

Af Karen Galatius

EN SMUK EFTERÅRSSØNDAG I KALØSKOVENE

Dansk-Nepalesisk Selskabs Aarhus-afdeling har netop gået sin efterårstur. Det blev en fin tur i dejligt vejr og godt selskab.

I år gik turen til skovene omkring Kalø – først gennem Hestehave Skov og dernæst Ringelmose Skov, som bl.a. er kendt for sine ca. 80 fortidsminder. Gåturen startede langs vandet – med en flot udsigt til Kalø Slotsruin. Vi gik ind i Troldeskoven med dens krogede bøgetræer og videre forbi Følle Bund, et fredet fuglereservat, og nåede Bregnet Kirke, der er bedst kendt for Arne Haugen Sørensens altertavle og øvrige udsmykning fra 2006.

Madpakkerne blev nydt i solen udenfor kirken, mens vi også nød udsigten over Kaløvig. Næste mål på turen var Jagtslottet fra 1899. Slottet, som ligger højt på en bakketop med en storslået udsigt over Mols og Kaløvig, er tegnet af Hack Kampmann for familien Jenisch, der ejede Kalø fra 1824 til 1945.

Tak til Lene Bach Larsen, der undervejs kunne supplere med stor viden om sit lokalområde.

SEIKO
SINCE 1881

SEIKO Alpinist GMT.
Automatik - Manuelt kompas

Tilbud til NepalVision læser
Brug QR kode og
SPAR 15%
På alt I vores Web Shop
Rabat kode: NepalVision
T.O.M 31-1-2025

Petersen
URE-SMYKKER
Bjergegade 9 - Helsingør - Tlf. 49216723
www.ure-smykker.dk

KOM I GODT SELSKAB

Du får her en introduktion til nogle af efterårets arrangementer i Dansk-Nepalesisk Selskab. Yderligere oplysninger findes på bagsiden af bladet og på vores hjemmeside: https://nepal.dk/arrangementer/.

BARNEPRÆSTER OG LEVENDE GUDINDER
Kan drengebørn være præster? Og kan piger inkarnere gudinder?

I Kathmandu-dalen er der en lang tradition for, at udvalgte børn har helt afgørende funktioner i det rituelle liv. Det er grundfortællingen i Moesgaard Museums seneste UNESCO-samling, der skal lære danske skolebørn om andre kulturer og andre måder at være i verden på. Samlingen følger en nepalesisk dreng, Rujen Shakya, på 11 år, der for en måned har ansvaret for den 800 år gamle Buddha-figur, der hver dag tilbedes i Golden Temple i Patan. Samlingen sætter også fokus på Kumari, der bor tæt ved det gamle kongepalads i hjertet af Kathmandu. Kumari er en inkarnation af gudinden Taleju. Gudinden har i århundreder taget bolig i kroppene på piger helt ned til 4-5 år. Pigerne bliver behandlet som gudinden selv og lever et ophøjet, men afsondret liv.

Foredragsholderen ved dette spændende foredrag er Ulrik Høj Johnsen, antropolog og museumsinspektør på Moesgaard Museum.
Torsdag den 16. januar kl. 19 i København

GAMLE KONGEDØMMER OG KONFLIKTER I GRÆNSEOMRÅDET MELLEM NEPAL, TIBET OG INDIEN
Hans Hjordt Hansen har rejst i Himalaya i mere end 25 år. Ikke mindst har områderne i det vestlige Himalaya haft hans store opmærksomhed. I dette rejseforedrag skal vi høre beretninger om kongedømmerne i Ladakh i Nordindien, Guge i Tibet og Mustang i Nepal, om klostrene i området og om de mange konflikter, der har sat deres præg på dette grænseområde.

I København holdes foredraget i forbindelse med selskabets årlige generalforsamling.
Torsdag den 20. marts kl. 19 i Aarhus og
Torsdag den 3. april kl. 19 i København

TREKKING I DET HØJE HIMALAYA – EN UNIK OPLEVELSE I DET UKENDTE VESTNEPAL
I efteråret 2018 tog jeg sammen med min mand Palle og vores gode ven Anette til det nordvestlige Nepal. Turen var startet længe forinden på det store "drømmekort" over Nepal, hvor vores øjne var faldet på den høje del af Great Himalyan Trail fra Rara Lake til Mustang. Det blev et fuldt organiseret telttrek. Trekket strakte sig over 35 dage med mange dage langt væk fra alfarvej og med pas over 5.000 m.

Hør om en meget spændende tur med fantastiske oplevelser og udfordringer undervejs – krydret med billeder fra turen. Jeg har vandret i Nepal siden 2007 i store dele af landet. Jeg har gennemført min helt egen udgave af Great Himalayan Trail (en blanding af den høje og den lave rute) og er den ene af to danskere, som havde krydset Nepal fra øst til vest.
Onsdag den 5. marts kl. 19.30 i Roskilde

ITUMBAHA – ET BUDDHISTISK KLOSTER OG DETS SKATTE
I hjertet af Kathmandus gamle centrum ligger Itumbaha – et buddhistisk kloster, grundlagt i det 11. århundrede. Itumbaha er også kendt for de mange relikvier og genstande, der forsvandt, efter at Nepal i 1951 åbnede sine grænser. Et gammelt ønske i lokalsamfundet om at oprette et museum i klosteret blev genoplivet efter at museer i USA i 2010'erne tilbageleverede to kulturskatte, som oprindeligt stammede fra klosteret.

Som museumsforsker og ekspert i nepalesisk kulturarv ledte Swosti Rajbhandari Kyastha processen med at etablere museet i 2023. I denne online samtale vil hun reflektere over processen i en dialog med antropolog Ulrik Høj Johnsen, Moesgaard Museum.
Søndag den 9. februar kl. 15 på Zoom

NEPAL I BØRNEHØJDE - ET DEJLIGT VINTERFERIEFOREDRAG FOR HELE FAMILIEN
Olivia Webster fortæller om sine oplevelser som barn og teenager i Nepal i 00'erne, og hendes mor, Jette Hounisen, fortæller, om hvordan det var at bo i Nepal med børn.

Olivia rejste til Nepal i 2001, som det yngste medlem i en familie på fire– blot 7 år gammel. I foredraget vil Olivia komme ind på, hvordan det var at bo i Katmandu, at gå i skole, at leve i et multikulturelt hverdagsmiljø, at trekke i bjergerne som barn sammen med familien. Jette vil give moderens perspektiv. I 2009 rejste Olivia og Jette tilbage til Nepal. Olivia kom ind i den samme skoleklasse, nu blot som teenager med et ungdomsliv - også i Thamel. Det multikulturelle miljø var uforandret, både i skolen og udenfor, og nye oplevelser ventede i bjergene, hvor hun 15-16 år gammel prøvede kræfter med endnu højere treks.

I dag arbejder Olivia som biokemiker i et internationalt miljø i København. Jette er lektor i gymnasieskolen.
Torsdag den 13. februar kl. 19 i Aarhus

FORÅRSVANDRETUR VED ROSKILDE FJORD
Turen går først fra Roskilde Havn via Kællingehaven til Langeskov. Dernæst følger vi stien gennem Langeskov og Boserup Skov, til vi når Boserupvej, som vi krydser for at kunne forsætte ad Sortestien, gennem Rørmosen og Hørhusfolden til Sønderlund Bro og Gedebæksrenden. Efter endnu et kort landevejs-intermezzo når vi tilbage til fjorden og Sankt Hans Hospital og tilbage til Roskilde Havn.

Marianne og Knud Olander er guider på denne vandretur på Sjælland.
Lørdag den 3. maj kl. 13.
Vi mødes foran Det gamle Gasværk i Roskilde

FORÅRSVANDRETUR I DET MIDTJYSKE
Kom med på en smuk og varieret vandretur i den sandede del af det bakkede Midtjylland. Vi starter på Vrads Station. Vi går på banedæmningen, over dybe slugter og mellem bakkede egekrat, til et åbent stykke med lyngbakker. Videre over det enestående Vrads Sande, som er et åbent landskab med hede og søer. Vi runder landsbyen Vrads. Turens sidste del går først mellem brakmarker og derefter under høje bøgetræer. Vi går ned til idylliske Snabe Igelsø, og pludselig dukker det gamle banelegeme op i skoven, og turen slutter ved den fine, gamle stationsbygning.

Evald Lützen, der er barnefødt i området, er guide på denne tur.
Søndag den 4. maj kl. 10. Vi mødes på Vrads Station

ALLO – EN BÆREDYGTIG NÆLDEFIBER I NEPAL
Vi holder os gerne langt væk fra brændenælder, men det er faktisk en meget spændende plante. Ud over at brændenælder giver et lækkert og næringsrigt bidrag til forårssuppen, er fibrene i dens stængel anerkendt som en stærk og særdeles bæredygtig plantefiber, både i Danmark og i Nepal. Allo (Girardinia diversifolia), Himalayas store nælde, vokser i skovområder, og modsat bomuld kræver den hverken omfattende vanding eller miljøskadelige pesticider. Forskningen omkring nældefiber vidner om den voksende internationale interesse for bæredygtige tekstiler. Tekstilformgiver Ellen Bangsbo har siden 1979 studeret forholdene omkring udvinding af nældefibre i Nepals landområder.
Onsdag den 23. april kl. 19 i Aarhus og
Onsdag den 30. april kl. 19 i København

Aarhus

Møderne afholdes i DOKK1, Hack Kampmanns Plads 2, 8000 Aarhus C, hvor ikke andet er nævnt.

- Torsdag den 13. februar 2025, kl. 19.00
Nepal i børnehøjde – et dejligt vinterferieforedrag for hele familien
Olivia Webster og Jette Hounisen

- Torsdag den 20. marts 2025, kl. 19.00
Gamle kongedømmer og konflikter i grænseområdet mellem Nepal, Tibet og Indien
Hans Hjordt Hansen

- Onsdag den 23. april 2025, kl. 19.00
Allo – en bæredygtig nældefiber i Nepal
Ellen Bangsbo

- Søndag 4. maj 2025, kl. 10.00
Forårsvandretur i det midtjyske
Mødested: Vrads Station, Lystrupmindevej 15, 8654 Bryrup

Online – på Zoom

- Søndag den 9. februar 2025, kl. 15.00
Itumbaha - et buddhistisk kloster og dets skatte
- online dialog mellem Swosti Rajbhandari, Nepal og Ulrik Høj Johnsen, Danmark

København

Møderne afholdes i Forsamlingshuset, Onkel Dannys Plads 5, 1711 København V, hvor ikke andet er nævnt.

- Torsdag den 16. januar 2025, kl. 19.00
Barnepræster og levende gudinder
Ulrik Høj Johnsen

- Torsdag den 3. april 2025
Kl. 18: Spisning. Tilmelding og pris: Se www.nepal.dk
Kl. 19: **Gamle kongedømmer og konflikter i grænseområdet mellem Nepal, Tibet og Indien**
Hans Hjordt Hansen
Kl. 20: Generalforsamling

- Onsdag den 30. april 2025, kl. 19.00
Allo – en bæredygtig nældefiber i Nepal
Ellen Bangsbo

- Lørdag den 3. maj 2025, kl. 13.00
Forårsvandretur ved Roskilde Fjord
Mødested: Det gamle Gasværk, Vindeboder 1A, 4000 Roskilde

Roskilde

Mødet afholdes på Roskilde Bibliotek, Dronning Margrethes Vej 14, 4000 Roskilde.

- Onsdag den 5. marts kl. 19.30
Trekking i det høje Himalaya – en unik oplevelse i det ukendte Vestnepal
Inger Marie Arildsen

Kangtega, "Snesadlen" *- 6.782 meter - er endnu en af Khumbu-dalens mange perler. Det er hovedtoppen til venstre.*

Bjerget blev første gang besteget i 1963 af fire deltagere i ***The Himalayan Schoolhouse Expedition****, der blev ledet af Edmund Hillary og i øvrigt, som navnet antyder, havde et lidt andet hovedformål end bjergbestigning.*

En noget fantasifuld konspirationsteori har gået ud på, at der skulle befinde sig en UFO-base under bjerget. Men efter redaktionens bedste vurdering passer det ikke.

Foto og tekst: Knud West Hansen

Afsender:
Dansk-Nepalesisk Selskab
Ny Mårumvej 284
3200 Helsinge

Yderligere oplysninger om de enkelte arrangementer findes på selskabets hjemmeside:
https://nepal.dk/arrangementer/